

VSEBINA

Jože Peterlin: Dvajsetletnica Radia Trst A . . .	121
j. p.: Pomembni dnevi sredi poletja	123
Kondor: Zgodba gospoda Drnjule	123
L. S.: Nadškof dr. Josip Srebrnič	124
Stanko Janežič: Tabor . .	125
S. J.: Slovenski duhovnik po koncilu	125
Maks Sah: Zgodovina slovenskega šolstva	126
Karlo Volk: Upor reči . .	128
P. Ivan Žužek: Slovenski katoliški izobraženec in sodobna kultura	130
Lojze Škerl: Kaj pravite vi?	132
M. S.: Po kolonijah naših otrok	134
Marijan Bajc: Demografske strukture v svetu . .	135
J. U.: Na športnih poljih .	136
Saša Rudolf: Lin Piao . .	137
j. p.: Slovenske radijske oddaje iz Koelna	137
Lev Detela: Traktat o pluralizmu	138
Knjige, revije, publikacije	139

Uredil
JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema
Klavdij Palčič

Revijo izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Sah, Lojze Škerl, Drago Štoka, Češčet Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Pod-uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

SAMA

Letošnje poletje sem bila z večjo slovensko skupino na izletu. V avtobusu so mi določili mesto poleg gospe, ki sem jo prvič srečala. Zdela se mi je žalostna in nekam sama. Potrudila sem se, da bi ji bila kotkor mogoče prijetna družba. Kmalu se je razvil med nama pogovor in začela je pripovedovati o sebi.

Vdova je. Poročila se je bila s trgovcem italijanske narodnosti. Bil je dober in pošten mož. Mnogo je potoval in tako je žena ostajala sama. Nekdanji slovenski družbi se je odtegnila, mož je ni uvedel v novo, ker niti ni imel časa za to. Po petnajstih letih zakona je umrl in ostala je sama. Otrok nista imela. Morala si je iskati delo, da se preživlja. Manjka ji še nekaj let do pokojnine.

Zdaj se vrača nazaj v nekdanjo svojo družbo. Kadarkoli je kako slovensko romanje ali izlet, se pridruži. Spet poje kot nekoč. In vendar je sama. »Ko bi imela vsaj enega otroka, bi vedela, da imam za kaj živeti. Kako mi je včasih težko, ko ni človeka, ki bi mi bil zares blizu!«

Gospa ne išče več moža. Nisem vam napisala te zgodbe morda zato, da bi h gospe koga napotila. Napisala sem jo zato, da bi mislili na večer svojega življenja tisti, ki se poročijo in tisti, ki mislijo da so jim otroci samo v breme.

Ž. P. Rojan

LJUBEZEN ALL'ITALIANA

Imamo že Matrimonio all'italiana, Divorzio all'italiana in jaz bi dodal še amore all'italiana. Ampak vse to je lahko v filmu silno zabavno in igravsko dovršeno. Jaz pa mislim na tisto »ljubezen« slovenskih mladih ljudi, ki hočejo posnemati »ljubezen« mladine z »juga«. Ze se vedejo po cesti kot oni. Kričijo kot oni. Nobe ne družbe ne spoštujejo kot oni. Tudi v najožji družbi, s katero so morda na izletu, morda v krožku, se ne brigajo za druge. Brez vsakega sramu in obzira dekle seda fantu na kolena kot bi bili vsi v kakem kabaretu. Ni jim mar, ali je to ostalim prav ali ne, ali se ostali dolgočasijo ob tem, ali naj jih gledajo in »občudujejo«.

Tako vedenje je tipično neslovensko. Naš temperament in naše mišljenje o taki skupnosti je drugačno. Slovenci niso bili nikdar tako brezobzirni in slovenska mladina nikdar tako neotesana, kajti v takem vedenju je precejšnja mera neotesanosti.

Rad bi opozoril na ta pojav, ki ga mladina vedno bolj pogosto prevze-

ma. Taki pari niso za družbo, ker jo razbujajo in vsaki skupnosti delajo zelo slabo uslugo. Vse skupaj pa tudi ni naše in je boljše, da to prenesejo iz naše družbe drugam. Saj dovolite, da povem, da sodimo vsi, ki imamo še nekaj zdravega čuta, da so ti pari — če nič drugega — zelo neokusni.

F. M., akademik,

RADIO KOPER

Nekaj dni sem v Vidmu in v okolici. Kmetje vstajajo precej zgodaj, saj je znana pridnost furlanskih delavcev. Moj posel je bil tak, da sem obiskoval ljudi že precej zgodaj. In veste nad čem sem bil presenečen? Da igra po vseh domovih radio. Poslušajo glasbo. Prisluhnil sem tudi jaz in mi je bilo všeč. Zanimal sem se za postajo. Nemalo sem se začudil, ko sem videl, da poslušajo vsi radio Koper. Ustavil sem se marsikje — tudi v bolnišnici na primer. Tudi tam poslušajo vse koprsko postajo.

Vesel sem tega uspeha glasbenega programa na koprski postaji. Ob tem pa sem se nečesa spomnil (to je že precej daleč) ko so imeli vsi bari v Trstu in še marsikdo drug odprto radijsko postajo Trst A. Spomnim se, kako so rekli mnogi meščani italijanske narodnosti: »Če hočeš slišati zares lepo glasbo, moraš poslušati radio Trst A.«

Pa še nekaj: zakaj tehnično včasih toko piska na radiu Trst A. če pesem na plošči predčasno konča. Zdi se mi, da bi bilo treba paziti na tehnične pomanjkljivosti. V Koprnu na primer tega ni.

A. I.

ŠVIGA SVAGA CEZ DVA PRAGA...

Včasih so rekli, da je to metla. To je bilo tedaj, ko so naši ljudje še kaj dali na svojo besedo in so imeli svoje prepričanje. Danes pa je ta šviga švaga — cunja. To so namreč tisti, ki love tiste politične stranke, v katerih mislijo, da bodo pograbili kako osebno korist. Kakšen lov je nastal v mili naši domovini! Cankar je označil te prebežnike »hlapce«, ljudski izrek zanje pa je »cunja«. Če bi rekel, da je mesto vsakega Slovenca samo v slovenski stranki, bi kdo rekel, da delam propagando za določeno stranko. Čeprav sodim, da bi vsak Slovenec edino v slovenski stranki lahko ostal ves Slovenec in uveljavil zahteve, sem napisal te vrstice predvsem zato, ker mi je žal tolikih ukrivljenih hrbtov, toliko iskanja osebnih koristi na račun svojega narodnega ponosa, zato, ker mi je žal za vsakega, ki postane — cunja.

L. I., Trst

DVAJSETLETNICA RADIA TRST A

V letošnjih poletnih mesecih je preteklo dvajset let, kar se je prvič oglasila samostojna radijska postaja Trst 2, ki je bila pozneje preimenovana v Radio Trst A. Oddajati je pričela 17. junija 1946. Dva dni prej in sicer 15. junija je izdala Zavezniška vojaška uprava v Trstu prvič, naslednji dan pa drugič, tale razglas:

»Jutri bo začela oddajati nova zavezniška srednjevalovna radijska postaja Radio Trst 2, ki bo v glavnem prenašala programe v slovenščini (poleg radijske postaje Trst 1, ki bo odslej oddajala izključno v italijanščini). Obe tržaški postaji bosta skupaj s puljsko radijsko postajo, ki bo odslej zvezana z njima, predstavljali radijsko mrežo zavezniške obveščevalne službe (A.I.S.). Nova srednjevalovna oddajna postaja je ena izmed najsodobnejših. Dobavile so jo zavezniške oblasti.

Nova postaja bo oddajala na 411 m ali 731 kilociklih. Postavili so jo z namenom, da pomnožijo slovenske in italijanske radijske oddaje. Radio Trst 1 bo nadaljeval z italijanskimi oddajami na 263,2 m ali 1,140 kilociklih. Zaradi večje pestrosti programov bo nova radijska mreža poleg krajevnih oddaj prenašala tudi slovenske in italijanske programe Britanske radijske družbe (BBC), ameriške Narodne radijske družbe (NBC) in postaje britanskih vojaških sil (B4). Prvič v zgodovini bodo pri radijskih oddajah krajevnih programov napovedovali v dveh jezikih na različnih valovnih dolžinah isti glasbeni spored.

Radio Trst 2 bo od časa do časa prenašal za puljske poslušavce tudi srbohrvatske programe BBC in NBC. Poleg tega bo prenašal tudi vesti v italijanščini in slovenščini. Italijanske vesti bodo na programu obeh postaj (Radio Trst 1 in Radio Trst 2) obe 7,30; 13; 20,15 in 23. uri. Radio Trst 2 bo prenašal vesti v slovenščini ob 7; 12,45; 19,45 in 23,15 izvzemši v ponedeljek, ko bodo vesti oddajali namesto ob 19,45 že ob 19,15 uri. Zaradi nepremagljivih tehničnih težkoč radio Trst 2 od 21. do 23. ure ne bo oddajal. Ob delavnikih bo torej oddajal od 7. do 8. ure, od 12. do 14,15, od 17,30 do 21. in od 23. do 24. ure. Ob nedeljah bo oddajal od 7. do 8. ure, od 9,30 do 14,15, od 17,30 do 21. in od 23. do 24. ure.«

(»Glas zaveznikov« 15. VI. 1946)

Radio Trst 2 je pomenil pred dvajsetimi leti in še potem za Slovence nekaj tako velikega, da pač ne moremo molče mimo tega prvega večjega jubileja.

Ob osvoboditvi Trsta so najprej upravljale tržaško radijsko postajo (tedaj je delovala samo ena postaja) jugoslovanske oblasti. Program je bil delno v italijanščini, delno v slovenščini. Seveda je bila teža na poročilih, partizanskih pesmih in vsem tistem razpoloženju, ki je prevevalo ljudi po končani vojni.

Ko je Zavezniška vojaška uprava prevzela pravico tržaškega ozemlja in njenega zaledja, je ohranila na radijski postaji isto načelo oddaj: služiti so morale tako slovenskemu kot italijanskemu prebivavstvu. Tisti (Slovenci in Italijani), ki smo bili v polvojaških časnikarskih enotah (stanovali smo v hotelih, ki jih je zasegla zavezniška vojska) smo bili dodeljeni radijskim poročilom. Ostali radijski spored pa so za Slovence še oskrbovali poverjeniki jugoslovanske vojske; te sporede je vodil dr. Korsič.

Gotovo ni bilo vedno lahko zadovoljiti italijanskih in slovenskih poslušavcev. Na postaji je prihajalo do vedno bolj kritičnih nesoglasij. Ravnatelj govornih sporedov je sicer z veliko uvidevnostjo krmaril med Scilo in Karibdo, vendar je vse težilo za tem, da bo potrebno imeti dve postaji, eno za Italijane in drugo za Slovence.

Z oktobrom, ko se prične šola in ko smo se dokončno vrnili s počitniških potovanj, bomo več in pogosteje poslušali tudi naš radio. Zanimal nas je jesenski spored in smo se oglasili pri vodstvu slovenskih sporedov, da bi izvedeli za vse novosti.

Čeprav ni izrazito novih oddaj, se obetajo nekatere pozitivne in že znanih sporedih. Imamo občutek, da je posvečene mnogo skrbi glasbenim oddajam.

Nova bo oddaja 'Obisk v diskoteki' z intervjuji poslušavcev. Oddajo bo pripravljval Janko Ban.

Vabilo na ples, ki je med mladino zelo priljubljena oddaja, bo spet dobila mesto ob sobotah od 21.30 do 22.30. Oddajo pripravlja Saša Rudolf.

Tudi Quiz-Quiz oddaje Danila Lovrečiča bodo spet ob torkih ob 19.15. Poleg tega pa so v oktobru v pravi šolske oddaje, ki bodo začele sredi novembra.

Dramske oddaje in oddaje za najmlajše bodo še vedno ob četrkih in nedeljah, ponovitve pa ob sobotah v oktobru, kasneje pa bodo ponovitve ob nedeljah.

Opozoriti pa moramo, da bodo začele dramske oddaje, simfonični koncerti in opere letos že ob 20.35.

Vzgojno rubriko bo še dalje vodil prof. Ivan Theuerschuh, prav tako bo na sporedu še dalje Zdravniška posvetovalnica.

Najmlajše moramo opozoriti tudi na Pisane balončke ob četrkih.

DVAJSETLETNICA RADIJSKEGA ODRÄ

Kmalu potem, ko je začela delovati samostojna postaja Radio Trst A, je bila ustanovljena radijska igravska skupina na tej postaji z imenom Radijska igravska družina, ki je bila pozneje preimenovana v Radijski oder. Tudi Radijski oder tedaj praznuje 20 let svojega dela. Proslavo pripravlja za prvo polovico novembra.

O TUJIH RAD. POSTAJAH

V zvezi z velikimi dogodki na 4. plenumu KPJ na Brionih in v zvezi s podpisom dogovora med predstavnikoma Vatikana in Jugoslavije, pravi dopisnik v ljubljanskem »Delu« med drugim tudi tole:

«... zamerim vam, ker smo bili... obveščeni mnogo prej prek tujih poročil v tujih časnikih in radijskih postajah. Pričakoval sem vsaj nekakšen komentar (Tu misli na dogovor. Op. ur.), vendar pa razen »skupnega poročila« nismo zvedeli nič novega. Tako nam ne preostane nič drugega, kakor da še naprej lovimo tuje postaje.»

Marijan Oset, »Delo«, 8.VII. 1966.

In kot smo rekli, je do tega prišlo 17. junija 1946. Na vodstvo vseh sporedov je bil kasneje od zaveznikov imenovan ing. Germ, ki je s sodelavci povedel postajo do priljubljenosti in popularnosti, kakršne ni kasneje nikdar več uživala.

Za Slovence je bila samostojna postaja nekaj velikega. Ljudje so se je oklenili z vsem srcem. Kdo bi popisal vse neštete ganljive prizore, ko so prinašali cvetje na postajo, pošiljali pisma, napisana v preprosti pisavi, v jeziku, ki ga niso znali iz šol, ker jih ni bilo, ampak so se ga naučili od svojih dedov in babic, očetov in mater. Nepozabni so prizori, ko so prihajali za velike praznike na postajo in so sami po radiju lahko voščili svojcem srečo in zdravje in to otroci in starčki. Postajo so poslušali daleč v zaledju.

Z izrednim zanimanjem so poslušali ljudje poročila in politične komentarje. Nekoč bo moral zgodovinar, ki bo pisal o kristaliziranju demokratičnega mišljenja in spoznavanja demokracije pri Slovencih po zadnji vojni, nujno upoštevati tudi tržaško radijsko postajo.

V najbolj kritičnih trenutkih trenitnih poveljnih zgodovine je poslušalo in poslušala še danes našo postajo na tisoče ljudi daleč v zaledju. Brez te postaje bi bil velik prostor, ki sega v srce Evrope, prikrajšan v spoznavanju resnice in poznavanju sodobne kulture. Program se je vedno bolj izpopolnjeval. Postaja je uživala pod zavezniško veliko avtonomijo.

Zavezniki so se dobro zavedali velikega pomena postaje in prav tako se tega gotovo zaveda tudi demokratična Italija, ki postajo ohranja in skuša skrbeti za njen spored. Po našem ne drži trditev, ki so jo iznesli nekateri, češ, da je šla postaja mimo dvajsetletnice zato, ker uradnim oblastem ni pri srcu in jo pač tolerirajo, ker ne morejo drugače, slovenski marksisti pa da so šli mimo, ker zanje ni važna ali jim je celo odveč, predvsem da jim je važna koprška radijska postaja, na kateri lahko povedo in jo vodijo tako kot sami žele.

Mi menimo, da je italijanski državnik De Gasperi iskreno govoril, ko je z vso odločnostjo poudaril, da želi demokratična Italija vzdrževati in podpirati radijsko postajo Trst A, ker se zaveda, kakšen velik pomen ima na tem prostoru in ker želi slovenski narodni manjšini še dalje nuditi to, kar ji prinaša samostojna radijska postaja. Sodimo pa tudi, da slovenskim marksistom ni vseeno, ali deluje postaja ali ne. Saj nastopajo na njej domala vsi njihovi količkaj sposobni pevski zbori in manjše glasbene skupine, recitatorji in igravci; saj so v teh dvajsetih letih nešteto krat po posredovanju tukajšnjih organizacij prosili za nastop posamezniki in večje skupine iz Jugoslavije, ki so prišli v naše mesto ali pa potovali skozi Trst; v teh letih so ponudili svoje tekste nešteti pisatelji in prevajalci iz osrednje Slovenije. Zato sodimo, da jim ne more biti vseeno ali postaja deluje ali ne.

Mislimo torej, da se vsi zavedamo velikega pomena, ki ga ima naša radijska postaja in da smo njenega dela v teh dvajsetih letih vsi zelo veseli, čeprav je šel jubilej sredi počitnic neopaženo mimo. Če moremo in smemo izreči ob tem jubileju kako željo, bi bila tale: zelo važno bi bilo, da bi jakost postaje povečali. Mnogi Slovenci so že za to prosili, saj se v nekoliko globljem zaledju postaja sliši zelo slabo ali pa sploh ne.

Zelo bi želeli Slovenci v Kanalski dolini, da bi dobili relejno postajo, ker sploh ne slišijo naše postaje. Ljudje poslušajo tam radijske postaje iz inozemstva. Mislimo, da bi morali biti tudi ti italijanski državljani obveščeni o vprašanih dežele (tudi oni so sestavni del Furlanije - Julijske krajine) iz italijanskih radijskih časnikarskih virov, posebno pa obveščeni o dogodkih, ki so kritičnega mednarodnega značaja.

Naslednja želja, ki bi jo radi izrekli ob tel priliki je ta, da bi vodstvo postaje skušalo še dalje iskati čim zanimivejši in privlačnejši program, da bi bilo v njem čim več novitet in kolikor mogoče malo ponavljaj; da bi vnesli v spored tisto, kar je blizu slovenskemu poslušavcu, mislimo pri tem na narodne pesmi, na podeželske pevske zборе, na šolske zборе, na različne dramatizirane pripovedi, dramatizirane romane, ki so nekoč zajeli najširši krog poslušavcev, pa so bile nato oddaje ukinjene in v marsičem okrnjene. Mislimo na ljudske igre, na fantastične zgodbe poletov in vesolje, na detektivske drame. V dramskem sporedu bi naši poslušalci radi večjega ravnotežja v sodobni dramatik, s tem, da bi zajeli več francoske, nemške, severnjaške, ameriške in azijske dramske literature.

Iz zgodovine dvajsetih let postaje vemo, da je mnogo stvari, ki navežejo poslušavca na radijsko postajo. Ves spored skupno s poročili ustvarja mit postaje, tako, da si eno brez drugega ne moremo predstavljati; eno z drugim poveže poslušavec v neločljivo vez.

Naša revija, ki je vedno z vso pozornostjo in simpatijo spremljala delo radijske postaje Trst A, se veseli dvajsetletnega dela te ustanove. Kakor želimo kot družinska revija služiti svojemu narodu v naši deželi in mu prinašati po svojih močeh drobce sreče v zgodbah in pripovedih, v pesmih in razmišljanjih, ga obveščati o kulturnih dogodkih doma in v svetu, tako želimo, da bi tudi naša radijska postaja opravljala v novem desetletju na najboljši način svoje veliko poslanstvo. Za njeno dosedanje delo se zahvaljujemo, in ji k jubileju čestitamo. Jože Peterlin

POMEMBNI DNEVI SREDI POLETJA

V letošnjem poletju smo doživeli na Tržaškem že sredi počitnic zares nekaj nepozabnih dni. Ker je to naša prva številka po počitnicah, se bomo spomnili teh dogodkov vsaj z nekaj besedami in slikami.

TABOR

V začetku julija je bil v Trstu tabor katoliške mladine v zamejstvu. Prvi dan je bil namenjen študiju našega položaja, kakor ga vidi slovenska mladina. V dveh seminarjih so mladi izobraženci obravnavali narodno in kulturno versko problematiko svojega naroda in skušali izluščiti naloge, ki čakajo danes slovensko mladino v zamejstvu.

Na obeh seminarjih je bila velika resnost, o vseh vprašanih so govorili tako koroški, goriški, kakor tržaški predstavniki. Tržačani so svoja predavanja že prej v več prepisih izročili komisijam. Čas, ki je bil določen za ta študij, je bil prekratek spričo tolikega zanimanja in tako obsežnih problemov.

V nedeljo sta obe komisiji po skupni službi božji nadaljevali s študijem in sta del zaključkov zajeli v zaključno resolucijo.

V soboto zvečer je priredil organizacijski odbor tabora v prostorih Slovenske prosvete v ulici Donizetti sprejem, ki so se ga udeležili odlični predstavniki deželnih in mestnih oblasti, predstavniki naših organizacij in političnih strank in predstavniki mladine iz vseh treh pokrajin.

Po sprejemu so bili mladi udeleženci tabora gostje v Slomškovem domu v Bazovici, v nedeljo popoldne pa je bil na Repentabru velik kulturni tabor, na katerem so sodelovali pevci in godci, igravci in folklorne skupine. Spored je bil pester in bogat in je trajal tri ure. Te kulturne prireditve se je udeležilo več tisoč ljudi.

Za tem je imela mladina še srečanje v Bazovici. Veseli študentje s Koroške so zaigrali na novem športnem igrišču Slomškovega doma, predsednik koroške Dijaške zveze, Filip Warasch pa se je zahvalil Tržačanom za gostoljubje in ob koncu čestital Slovenskemu kulturnemu klubu k 10. letnici. Pozno ponoči je bilo to veselo srečanje zaključeno. Goričani so se odpeljali v Gorico, Korošci pa so odpotovali v ponedeljek zjutraj v Slovenijo, od koder so nadaljevali pot domov.

ZGODBA GOSPODA DRNJULE

V kraški vasi Mrki dol pri Trstu živi gospod Drnjula. S svojo družino, ženo in sinom, stanuje v novi hiši, ki si jo je postavil tako rekoč z lastnimi rokami ob nedeljah in praznikih ter v prostih večernih urah. To hišico si je gradil kamen na kamen precejšnjo vrsto let, toda danes stoji in je kar čedna, skoraj prava lepa vila. Gospod Drnjula ve, kaj pomeni žrtvovati se. Leta in leta ni imel prostega dne, ni vedel, kaj pomeni uživati dopust. In vendar se je medtem tudi poročil, dobil sina, kupil avto, televizijo... Danes je zares gospod.

To je postal za ceno lastnih žrtev. Gospod Drnjula ni kak uradnik, ampak čisto navaden delavec. Njegov oče se je sicer še ubadal s kmetovanjem, toda on je uvidel, da se to ne izplača in je raje šel v tovarno. Gospod Drnjula pa ne bi bil Kraševac in ne bi bil delavec, če ne bi bil za delavca, če ne bi volil za delavce, če ne bi bil internacionalist.

Bilo je okoli leta '52, ko se je v edini vaški gostilni drl in prepiral z nekim sovaščanom, mojim znanecem iz Mrkega dola. Drl se je in se trkal na prsi: »Jaz nisem Slovenec. Jaz sem internacionalist!« Takrat gospod Drnjula še ni imel sina. Danes ga ima. Pošilja ga, seveda, v italijansko šolo, ker je internacionalist. Toda v gostilno, mi pravi znanec iz Mrkega dola, Drnjule že dolgo ni več. Nič več se ne trka na prsi pred sovaščani. Zdaj živi na robu vasi v novi vili, vozi se skozi vas z avtom, z domačini skoraj ne pride več v stik. In četudi s kom pokranjla, tako mimogrede, ni več tisti Drnjula kot je bil včasih, vročkrven revolucionar; ne prepira se več in ne vpije več, da ni Slovenec. Postal je zares pravi internacionalist.

Mrki dol v resnici obstaja in gospod Drnjula je resnična oseba. Čeprav nisem mogel uporabiti njenih pravih imen, kljub temu, mislim, da ta zgodba nič ne izgubi na vrednosti zaradi svoje pretresljive vsakdanje resničnosti. KONDOR

Pogled na del množice, ki se je udeležila tabora slov. kat. mladine na Repentabru



NADŠKOF DR. JOSIP SREBRNIČ

Po težki dolgotrajni bolezni je 21. junija 1966 umrl najstarejši krajevni škof v Jugoslaviji, krški škof, nadškof dr. Josip Srebrnič. Pokopali so ga v četrtek, 23. junija v krški stolnici na mestu, ki si ga je sam izbral. Pogreb je bil veličasten, tudi Slovenci smo v dostojnem številu spremili svojega velikega rojaka k večnemu počitku.

Pokojni nadškof se je rodil 2. februarja 1816 v Solkanu. Po gimnazijskim študijah v Gorici je ošel na aunajsko univerzo, kjer se je vpisal na filozofijo ter naredil doktorat iz zgodovine. Kmalu je zacutil aunovmski poklic, odšel je kam ter poslušal bogoslovna predavanja na gregorijanski univerzi kot gojenec Germanika. V mašnika je bil posvečen 28. oktobra 1906. Po vrnitvi v Gorico je bil profesor zgodovine v centralnem bogoslovnem semenišču ter hkrati opravljal še druge službe. S semeniščem vred je med prvo svetovno vojno pribežal v Stično. Po vojni je bil poklican na teološko fakulteto v Ljubljano, kjer je predaval cerkveno zgodovino in patrologijo. Uveljavljal se je kot znanstvenik z razpravami v revijah. Bil je zvest sodelavec škofa Mahniča. Ko je bila krška škofija že tri leta prazna, je bil 48-letni profesor Srebrnič 15. septembra 1923 imenovan za njenega škofa. Posvečen je bil v Ljubljani na praznik Brezmadežne, dva dni pred božičem pa umeščen v krški stolnici Marijinega vnebovzvetja.

V svoji škofiji, ki je takrat imela malo duhovnikov, je vzgojil številni duhovniški kader. Da je versko življenje v krški škofiji na dostojni višini, je brez dvoma zasluga obeh slovenskih škofov, Mahniča in Srebrniča. Pokojni se je odlikoval kot jasen mislec, mož trdnega, neomajnega značaja, osebno izredno skromen, pa globoke svetniške pobožnosti.

Škof velikih zmožnosti je ostal skoro 43 let na mestu, kamor ga je postavila božja Previdnost. Ves in povsem se je posvetil Hrvatom, dasi ni pozabil matrinega jezika. Za 40-letnico škofovanja ga je sveti oče ad personam imenoval za nadškofa.

Ko je čutil, da mu moči pešajo, si je izbral za pomožnega škofa in svojega naslednika domačina, ki ga je sam poslal v Rim študirat, dr. Karmela Zazinoviča, ki kot ap. administrator že upravlja krško škofijo.

L. Š.

ŠTUDIJSKI DNEVI

Za nekaj zaključek počitnic pa so bili določeni študijski dnevi slovenskih izobražencev v Dragi pri Bazovici. Prvi dopoldan je bil posvečen narodnim vprašanjem. Predavatelji dr. Kacin iz Gorice, dr. Inzko iz Celovca in dr. Poštovan iz Trsta so podali zaključeno sliko o stanju našega naroda danes. Obširna diskusija pa je potem še razčistila vrsto zelo aktualnih vprašanj.

V idejni svet sta segli dve predavanji univ. prof. dr. Janžekoviča iz Ljubljane, ki sta dali pravo vsebino in teže razmišljanjem slovenskega inteligenta. Prvo predavanje je imelo naslov Znanost in svetovni nazor, drugo pa Smisel življenja. Predavatelj je z izredno natančnostjo in logično točnostjo razvijal svoje misli, v debatah pa z velikim razumevanjem in ljubeznivostjo odgovarjal na vprašanja in ugovore. V poslušavcih so zapustile te razprave izredno globok vtis.

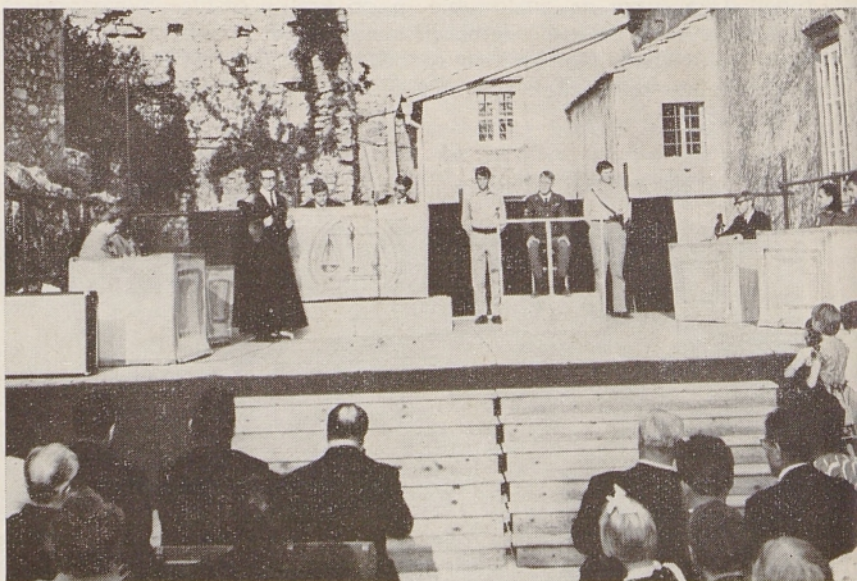
Tretje vprašanje, o katerem smo razpravljali na študijskih dneh, je bilo vprašanje dialoga. Sproščen referat o tem vprašanju je imel dr. Lokar, koreferat pa dr. Poštovan. Prvi je razpravljal konkretno, drugi načelno, razprava po obeh predavanjih pa je načela mnogo novih vidikov, do katerih prihaja kristjan v sodobnem svetu.

Nazadnje je bilo posvečenih nekaj ur vprašanju sodobne mladine. Govorila sta dva mlada: dr. Vospornik iz Celovca in Drago Štoka iz Trsta. Misli predavateljev so dopolnjevali potem v diskusiji mladi in starejši predstavniki.

Študijskih dni se je udeležilo okoli 150 izobražencev, srečanje je organiziralo tržaško Društvo slovenskih izobražencev. Udeleženci so želeli, da bi izšla predavanja v posebni knjigi, kar so organizatorji obljubili uresničiti. Vse dni je vladalo med udeleženci pristrčno razpoloženje: srečanja so bili veseli Korošci, Goričani in Tržačani, spoznali smo se tudi z mnogimi rojaki, ki žive v Nemčiji, Ameriki, Švici in drugod po svetu. Spoznali pa smo vsaj nekatere tudi iz osrednje Slovenije. Posebno veseli smo bili srečanja s prof. Janžekovičem. Študijske dneve so zaključili kratki izleti posebno tistih udeležencev, ki so prišli iz oddaljenejših krajev.

Prepričani smo, da bodo rodili tako študijski dnevi, kakor srečanje na taboru mladine nekaj dobrih sadov. Če nič drugega, so nas povežali med seboj potem, ko smo se bolj spoznali, razgrnili smo drug pred drugega naše skupne zadeve, na katere bomo mislili in jih reševali. In ko bo prišel čas, se bomo radi znova srečali in nadaljevali delo tam, kjer smo ga končali.

j. p.



Mladinski odsek Slovenskega odra je igral dramo

TABOR

Vzpenjali smo se po kamniti strmi poti vse više in više. Tema nas je obkrožala od vseh strani. Zadevali smo drug v drugega, v kamenje, v korenike nizkih dreves in v navzkriž razpleteno trnje. Ta in oni je padel pa se hitro pobral brez godrnjanja in se pognal naprej. Zdaj zdaj je blisk razsvetlil okolje in naš cilj: Tabor vrh gore.

Grmenje je postajalo vse silnejše, nekaj grozotnega se je razlivalo za nami, ognjeni zublji so vsepočez švigali do nebes, duše je zajemal strah poslednjega izničenja.

Odpahnili smo velika z železjem obita hrastova vrata sredi mogočnega obzidja in vstopali: stari in mladi, moški, ženske, otroci. Vsem je sijala v očeh ena sama misel: rešitev.

Množica se je izmirila. Nekaj slovesnega je plaio v ozračju. Zunaj Tabora, globoko pod nami, je še hrumelo. Blisk in grom sta se razsekavala vesolje. Toda srca je preplavil občutek hipne varnosti in vse se je naježilo v pričakovanju nečesa velikega, odrešujoče trdega.

Na vzvišen in razploščen kamen sredi dvora se je vzpel vitek mladec. Bil je v škornjih, dokolenkah, telovniku in beli rožasto obšiti srajci. Z levico je snel širokokrajno pokrivalo, z desnico pa dvignil kratko bodalo in zupil eno samo besedo:

»Svoboda!«

»Svoboda!« se je razlilo skozi množico, raslo in bučalo, da je odmev zaglušil hrup pod goro in podnebesni grom.

K mladcu je pristopil slok, raševinasto odet menih z brado. Dal je znamenje z roko in vse je umolknilo. Pokleknil je, se ozrl proti nebu in molil z zvenečim glasom.

Vse ljudstvo je padlo na kolena in odgovarjalo s pretresujočo vnemo in zaupanjem.

Na kamnu se je prikazalo dekle v domači noši. Dvignila je šopek s prsi, da je zdravo zadehtelo, in zaklicala:

»Slovenska beseda!«

Vdihnili smo zvoke in zdaj gre skoziv nas kot skrivnost vesoljne harmonije in življenja.

Na koncu stoji močna žena — mati. Dete drži v naročju in njena beseda je mirna in topla, ko da prihaja iz osrčja zemlje:

»Potomstvo!«

Srh nas je preletel in ljubeča nežnost in naš pogled je bil kakor smehlaj brezvečerne prihodnosti.

Četvorici se je pridružil mož širokih pleč, šapastih dlani in globokih potez na sončno ožganem obrazu. Povedal je z najbolj preprosto trdnostjo:

»Zemlja!«

Popadali smo po tleh in poljubljali prst, ko da nam je mati. Se vedno grmi in se bliska in hrup pod obzidjem narašča.

Toda že je mogoče zaznati, kako se na vzhodu prav nalahno dani.

Pripravljeni smo.

Ko bodo zagoreli stražni kresovi in bo zatrobil rog, bomo odrinili v urejenih vrstah skozi odpahnjena vrata.

Razlili se bomo čez ceste in polja in šume in travnike. Zasedli bomo doline in gore. Pozidali bomo domove.

Narod bo zaživel novo življenje.

SLOVENSKI DUHOVNIK PO KONCILU

Od 22. do 24. avgusta je bil v *Tricesimu pri Vidmu 6. pastoralni tečaj za slovenske zamejske duhovnike.*

Prvi podoben tečaj se je vršil leta 1961 v Celovcu. Priprave nanj niso bile lahke, zakaj bilo je polno ugovorov, nerazumevanja in zdvajanj. Toda tečaj je izredno lepo uspel in od takrat se slovenski zamejski duhovniki shajajo na počitniške študijske dneve vsako leto v eni izmed zamejskih škofij. Dnevi srečanj jih medsebojno povezujejo in vedno bolj pripravljajo na težke probleme sodobnega dušnega pastirstva.

Letos se je tečaja udeležilo krog 90 slovenskih duhovnikov iz videmske, goriške, tržaške in krške škofije ter Zapadne Evrope. Navzoči pa so bili tudi zastopniki iz Severne in Južne Amerike ter Avstralije, kakor tudi osrednje Slovenije (urednika ljublianske Družine in koprskega Ognjišča).

Poleg medsebojnih razgovorov, raznih poročil in skupnih pobožnosti so bila na programu štiri daljša predavanja: *Psihologija v dušnem pastirstvu* (dr. Alfonz Čuk, profesor psihologije v Latrobe v Združenih državah, ki se je ravno vrnil z mednarodnega kongresa psihologov v Moskvi); *Dušnopastirski problemi našega časa* (g. Vinko Žakelj, dušni pastir slovenskih izseljencev v Belgiji in Holandiji); *Kako si predstavljamo slovenskega duhovnika po koncilu* (prof. Alojz Rebula iz Trsta); *Verska strpnost in svoboda na koncilu* (dr. Janez Vodopivec, profesor ekleziologije na Propaganda Fide v Rimu).

Vsa štiri predavanja so bila dobro pripravljena, zanimiva in aktualna, izrazito pokoncilsko sodobna. Posebno pazljivo so duhovniki prisluhnili besedi pisatelja Rebule, ki je v imenu laikov v vsej iskrenosti izpovedal kaj laike na naših duhovnikih najbolj moti in kakšnega duhovnika si želijo v tej pokoncilski dobi. Po predavanju se je razvila živahna debata, ki je pokazala, kako koristno je tako soočenje med duhovniki in laiki, ki more privedi do tesnega medsebojnega sodelovanja.

Tečaja v Tricesimu so bili posebno veseli naši duhovniki v Slovenski Benečiji, kar je prišlo najbolj do izraza ob zaključnem romanju v Barnas pri St. Petru ob Nadiži, kjer je bila v božjepotni cerkvi kratka poslovilna pobožnost. Župnijo upravlja 80-letni zlatomašnik msgr. Peter Hvalica, ki je goste prijazno pozdravil in pogostil.

S pesmijo na ustih so se duhovniki poslavljali in vstopali v svoje avtomobile najraznovrstnejših oblik in značk. In so sklenili, da se bodo udeležili tudi 7. pastoralnega tečaja ki bo naslednje leto v Trstu.

S. J.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA ŠOLSTVA

Po podpisu Londonskega sporazuma in dodatnega Posebnega statuta je prevladalo splošno prepričanje: vendar enkrat nekaj otipljivega. Če se je bilo treba pred Londonskim sporazumom boriti za vsako drobtinico v korist slovenskega šolstva, smo tedaj mislili, da bo s tem rešen začasni značaj šole in njenega osebja. Določbe Posebnega statuta bi naj zaključile to začasnost in neurejenost, saj statut zagotavlja, da bodo »italijanske oblasti takoj izdale zakonske predpise, ki so potrebni za ureditev stalne organizacije slovenskih šol. Isti statut še določa, da bodo naše šole uživale enakost v ravnanju z ostalimi šolami iste vrste glede preskrbe učbenikov, poslopij in ostalih materialnih sredstev, števila in položaja učnega osebja, kakor tudi priznanja diplom«. Vsa ta zagotovila so vlila nove nade, da stopa slovenska šola v novo razdobje, zlasti še ker sta obe strani izjavili, da je njuna skupna namera, da »zagotovita človeške pravice in osnovne svoboščine brez diskriminacije.« Spričo takih zagotovil je bilo upravičeno upanje, da bo sporazumno vse urejeno, da bo zagotovljeno sodelovanje slovenskih kulturnih in sindikalnih organov na šolskem področju. Tako sodelovanje bi samo lajšalo delo pri reševanju odprtih vprašanj glede vrste šol, ki jih Slovenci še nimamo, pri urejanju stalnosti učnega in pomožnega osebja in pri drugih zadevah, ki so na ta ali oni način v zvezi s šolo.

Otipljiva dobra volja oblasti se je pokazala z odprtjem tretjega razreda na industrijskem tečaju v Dolini, ker je bila s tem dana podlaga za redno industrijsko šolo. Negativno pa je vplivala ukinitvev slovenskega di-

daktičnega ravnateljstva v Miljah. Komaj mesec dni po podpisu Londonskega sporazuma se je oglasil Giornale di Trieste — Piccolo in zahteval »pravice« za šolnike. Razburil se je, češ da bodo slovenski šolniki postali stalni celo brez potrebnih študijskih naslovov.

Sprememba oblasti se je pokazala tudi po raznih uradih in so ukazi in protiukazi našli duška v pismu dveh uglednih tržaških osebnosti Biagia Marina in Karla Schiffrerja (glej Corriere di Trieste 28 nov. 1954). Preureditev je zadel tudi »Prosvetni urad«, ki je postal »Ravnateljstvo za javno šolstvo«. S tega urada so premostili nekatere uradnike, svetovavca za slovenske šole pa odslovili, čeprav je bilo to mesto ustanovljeno pod zavezniki, ko so ustanovili »Prosvetni urad«. Takoj je nastalo vprašanje, ali je bila ta sprememba v duhu Londonskega sporazuma, ki določa, da morajo imeti Slovenci »fair« soudeležbo pri vseh upravnih zadevah, posebno pa še pri šolstvu, kot je izrečno zapisano. Ob protestih na take ukrepe so odgovarjali, da še sporazum ni stopil v veljavo. Tudi celi vrsti starejših šolnikov so ukinili ekonomsko izenačen položaj s stalnimi šolniki in vsi prizadeti so prešli na začetniški položaj.

Razprave, ki so potekale v političnih in kulturnih organizacijah, kakor tudi v okviru strokovnih organizacij šolnikov, so na osnovi nastalega položaja prišle do sklepa, da je treba zahtevati zakonsko priznanje slovenskih šol vseh vrst in stopeni. Od številnih vsedržavnih stavkah šolnikov, katerim so se pridruževali tudi slovenski, so ti vedno poudarjali, da se pridružujejo stavki tudi slovenski šolniki tudi iz protesta, ker se še vedno odlaša z ureditvijo slovenskega šolstva. Zvezni odbor strokovnih organizacij slovenskih šolnikov, ki je prevzel v svoje roke nelahko borbo za izvajanje določil Londonskega sporazuma, je 24. maja 1955 bil sprejet pri tedanjem vladnem komisarju dr. Palamari. Ker je grozila stavka, je dal komisar zastopnikom zagotovilo, da bodo slovenske šole do jeseni uzakonjene. Vzporedno s prizadevanji v Trstu, so tudi iz Gorice dne 3. junija 1955 poslali profesorji na Prosvetno ministrstvo v Rim vlogo, v kateri so zahtevali uzakonitev slovenskih šol in rešitev šolskih vprašanj. Kasneje je prišla vest, da bo vlada uzakonila z enim samim zakonom slovensko šolstvo na Goriškem in Tržaškem. Poleti 1955 se je mudil v Trstu prosvetni minister Paolo Rossi. Med razgovorom s predstavniki strokovnih organizacij je povedal, da že ima pripravljen načrt za uzakonitev slovenskih šol, o katerem bo vlada razpravljala že na prvi seji. Zakon bo upošteval vse točke Posebnega statuta, kar je moralna in politična obveznost vlade. Istega leta je v jeseni zastopstvo šolnikov sprejel na razgovor poslanec PSDI Ceccherini. Slovenske politične in kulturne organizacije pa so poslale



Na sprejemu: V ospredju Goričani s Tržačani

številne vloge na merodajna mesta in zahtevale potrebno zakonitev.

12. januarja 1956 pa je šef Ravnateljstva za javno šolstvo poklical k sebi zastopike šolnikov in izjavil, da je zakon za slovenske šole pripravljen. Zvedelo pa se je, da novi zakon vsebuje nekatere točke, ki jih je neki slovenski tednik označil, da so protustavne in pravi atentat na življenje in obstoj slovenskih šol. (Demokracija 20. jan. 1956.) Nesprejemljive točke so bile:

- a) Kdor hoče vpisati otroka v slovensko šolo, mora napraviti posebno prošnjo
- b) Prošnje za vpis na slovensko šolo bo pregledala posebna komisija. Njena naloga bo ugotoviti ali gre za otroke s slovenskim materinim jezikom. Komisijo bodo sestavljali: šolski nadzornik, didaktični ravnatelj, dva italijanska in dva slovenska učitelja.
- c) V slovenske šole se smejo vpisati le italijanski državljani.

Proti tem zahtevam so ponovno protestirale politične in kulturne organizacije. Goriška in tržaška Slovenska demokratska zveza in Slovenska katoliška skupnost so dne 25. septembra 1956 naslovile na predsednika senata in poslanske zbornice, na senatorje in poslance, na predsednika vlade in prosvetnega ministra posebno spomenico, s katero so zahtevale popravke k zakonskemu osnutku za slovenske šole. Slične proteste so poslale na merodajna mesta tudi druge organizacije na Goriškem in Tržaškem. 14. januarja 1957 pa so se sestali predstavniki vseh slovenskih političnih in kulturnih organizacij na Tržaškem, Goriškem in iz Beneške Slovenije in razpravljali o položaju slovenskega šolstva v Italiji in še posebej v zvezi z zakonskim osnutkom, ki je v pripravi. Vse prisotne organizacije so sprejele naslednjo skupno resolucijo Slovencev v Italiji:

Predsedniku Republike
Predsedniku senata
Predsedniku poslanske zbornice
Predsedniku ministrskega sveta
Ministru za javno šolstvo

R i m

Zastopniki podpisanih političnih skupin, sindikatov slovenskih šol in osrednjih kulturnih ustanov, so, zbrani na širšem posvetu v Trstu, dne 14. januarja 1957, sprejeli naslednjo

Resolucijo

Slovenska javnost je obveščena o zakonskem osnutku, ki naj bi urejal slovensko šolstvo na Goriškem in Tržaškem. Ta osnutek je vlada že sprejela 28. decembra 1956 in ga tako pripravila za razpravo in sprejem v parlamentu.

Zastopniki podpisanih skupin ugotavljajo, da ta osnutek ni v skladu s duhom in načeli splošne deklaracije o človeških pravicah, z ustavo italijanske republike in posebno še z londonskim sporazumom, ter zahtevajo, da se pri osnutku upoštevajo spodaj navedena načela:

1. Da se ustanove v duhu čl. 6 italijanske ustave državne šole s slovenskim učnim jezikom povsod tam, kjer obstaja slovenska narodna manjšina.
2. Da se ohranijo samostojne obstoječe šole s slovenskim učnim jezikom ne samo na Tržaškem, ampak tudi na Goriškem.
3. Da je vpis v šole s slovenskim učnim jezikom



Na sprejemu: V ospredju tržaška dekleta

svoboden, brez posebnih prošelj in izjav o rabi jezika in etnični pripadnosti. Vpis v šole s slovenskim učnim jezikom se mora vršiti na isti način, kot se vrši v šolah z italijanskim učnim jezikom vseh vrst in stopenj.

4. Da se k sestavljanju učnih programov pritegnejo tudi slovenski šolniki.

5. Da mora vodstveno, učno in potrebno osebje šol s slovenskim učnim jezikom popolnoma obvladati slovenski jezik.

Vodstveno in učno osebje za osnovne šole mora dovršiti učiteljske s slovenskim učnim jezikom; za srednje šole pa vsaj višjo srednjo šolo s slovenskim učnim jezikom, razen osebja, ki že slušbuje na teh šolah.

6. Da se osnovne in srednje šole na Goriškem in Tržaškem uzakonijo na osnovi številčnega stanja razredov zadnjih dveh let, to je v šolskih letih 1954-55 ter 1955-56.

7. Da se ustanovi v splošnem državnem staležu posebni stalež osebja osnovnih in srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Goriškem in Tržaškem.

Za vpis v ta stalež lahko zaprosijo vsi tisti, ki so že v seznamu stalnega osebja in so že dodeljeni na službovanje na šole s slovenskim učnim jezikom. Vse poverjeno in nadomestno osebje, ki slušbuje na šolah s slovenskim učnim jezikom vsaj 5 (pet) let in je ocenjeno z oceno »valente«, pa naj doseže vpis v ta seznam na podlagi doseženih naslovov.

Za vsa ostala prosta mesta pa naj se razpišejo posebni natečaji pred komisijami, ki obvladajo slovenski jezik.

Za osebje, ki že slušbuje vsaj 5 (pet) let na šolah s slovenskim učnim jezikom, naj se ne postavljajo starostne meje ob razpisu natečajev po naslovih.

Do vpisa v ta seznam naj imajo pravico tudi vsi tisti, ki se lahko poslužujejo člena 8 londonskega sporazuma.

Prav tako naj se določijo stalna mesta upravnega in potreznega osebja, katero vzdržuje država.

Za vse slovenske šole v Italiji naj se ustanovi pri

šolskem skrbništvu v Trstu šolski oddelek, ki mu načeljuje slovenski funkcionar, ki mora imeti v zadevah slovenskih šol iste kompetence, kot jih ima šolski skrbnik za šole z italijanskim učnim jezikom.

Trst, 21. januarja 1957.

Sindikata slovenske šole - Trst; Sindikat slovenskih šolnikov - Gorica; Komunistična partija Tržaškega ozemlja; Neodvisna socialistična zveza - Trst; Skupina neovisnih Slovencev - Trst; Slovenska demokratska zveza - Gorica; Slovenska demokratska zveza - Trst; Slovenska katoliška skupnost - Trst; Slovenska krščanska socialna zveza - Trst; Slovenska kulturno-gospodarska zveza - Gorica; Slovenska kulturno-gospodarska zveza - Trst; Akademski srednješolski klub »Simon Gregorčič« - Gorica; Akademski klub - Gorica; Slovensko katoliško akademsko društvo - Gorica; Slovenski akademski klub »Jadran« - Trst; Slovenski kulturni klub - Trst; Prosvetno društvo »Ivan Trinko« - Videm; Slovensko-hrvatska ljudska prosveta - Trst; Slovenska katoliška prosveta - Trst; Slovenska prosvetna matica - Trst; Slovenska prosvetna zveza - Trst; Zveza slovenskih prosvetnih društev - Gorica; Slovenska duhovska zveza - Gorica; Slovenska duhovska zveza - Trst; Slovensko gospodarsko združenje - Trst; Narodna in študijska knjižnica - Trst; Kmečka zveza - Trst; Podporno društvo »Dijaška matica« - Trst; Društvo »Pravnik« - Trst; Zveza neposrednih malih posestnikov - Trst.

Tej resoluciji so se pridružile slične resolucije vseh slovenskih občin na Goriškem in Tržaškem. Odmev tega protesta je bil velik in zakonski osnutek je šel v popravo in s tem seveda tudi v zamudo. Spremembe prosvetnih ministrov, vlad in celo parlamenta so sprejem zakona za slovensko šolo zakasnilo kar za dolga leta. Politične organizacije so pri svojih političnih pogajanjih imele vedno v ospredju ureditev šolskega vprašanja. Zastopniki goriškega in tržaškega sindikata šolnikov so se večkrat mudili v Rimu, dokler končno niso izpadla iz osnutka nesprijemljiva določila in zakon je bil nazadnje sprejet. Dasi zakon ni v vsem odgovarjal željam, je prevladalo načelo: boljše pomanjkljiv zakon kot pa noben zakon.



Na sprejemu: Korošci in Gradiščanski Hrvatje med nami

KARLO VOLK

UPOR REČI

(Nadaljevanje in konec)

Igor je recimo tako opazil, da se je vsota na bančnem računu nevarno približala usodni številki dveh milijonov, ki si jo je bil pred leti postavil za življenjski cilj, kajti če nimaš vsaj dveh milijonov na bančnem računu, kako moreš v miru živeti?

Prijela se ga je mrzlična negotovost in živčnost. V mlajših letih daješ nekaj tudi na svojo mladeniško silo in moč: kar še nimaš, boš še dosegel. V starejših letih pa te takoj prevzame najbolj divja živčnost. Lasje so ti izpadli, z njimi je odpadla tudi mladeniška sila, ki ti je odpirala vedno nove prilike, zdaj pa se mrzla negotovost stopnjuje skoraj do halucinacije.

Kajti nepokoreščina se je razbohotila kakor smrtonosna kuga. Nobena izmed tvojih reči, ne ostane neprižadeta. Vsaka se naleze samosvojega vedenja in te skuša oškodovati.

Vzemimo na primer zavarovalnico. Plačuješ vsoto, kar ni malenkost, toda prihodnost se kaže v drugačni, trdnější luči. Vendar to drži le kadar so ti reči pokorne. Oglejmo si še, kaj se pripeti ko se ti upro.

Najprej: tresk! Na vsem lepem, nič hudega sluteč, na križišču se ti avto, kar sam od sebe — zaleti v lešen voziček s pomarančami. Promet ustavljen, cestna policija, šofersko dovoljenje, avtomobilska knjižica, ogled situacije, kreda v roki policista, množica škodoželjno buli vate, blatnik in prednji del vozila povsem razbita.

Globa. Kriv si seveda ti, Razen tega ti zavarovalnica ne plača škode. Ne plača ti je in ne plača, a škode ni malo.

»Dragi gospod, žal nam je, najbrž niste prebrali vseh določil na zavarovalni pogodbi. Kje, da so ta določila? Zadaj, moj bog, obrnite list, zadaj je petstoštiriinštirideset paragrafov... paragraf stopetinštirideset... to je edini primer, ko zavarovalnica ne plača čisto nič. Niti vinarja. Edina izjema, žal mi je, spotaknili ste se prav v to izjemo. Nesreče ne pridejo same, Imate smolo.

Potrebno je, da povemo, da je bil drugače Igor spodoben človek, čigar preteklost nikakor ni dala misliti na kakšno subverzijo. Zato doslej ni povsem jasno, zakaj je pravzaprav do vsega tega čudnega nihanja v rečeh in v njem samem prišlo.

Če hočemo dosledno in popolno osvetliti to vprašanje moramo spregovoriti nekaj besed o Igorjevem duševnem razpoloženju. Nastaja recimo vprašanje, ali je bil Igor religiozen ali ne? Že dejstvo, da si moramo to vprašanje takole postavljati kaže, da je odgovor zapleten. Tudi sam Igor bi ne znal na to vprašanje jasno in nedvoumno odgovoriti. Kaj se to pravi, biti religiozen? (Morda to, da gre k spovedi vsaj enkrat v letu — za veliko noč, ali za božič)? Če stvar takole postavimo, potem moramo reči, da je Igor bil religiozen. Ali pa je Igor tudi resnično veroval, molil in podobno? Že

zopet nelahko vprašanje. Kaj se to pravi verovati? Igor je modroval: Verovati v Boga? Dobro, Bog je, Bog nekje biva, nekje nad oblaki (sicer pa imamo danes tudi že astronavte!). Recimo pač takole: Bog nekje je, a se ne vtika preveč v naše zadevščine tu doli. In zakaj bi se? Na vsak način: cela stvar je nekam neprimerno postavljena. Če gremo stvarjem do dna, je neprimeren prav tale glagol: verovati. Če Bog je, potem ni nikjer zapisano, da moraš vanj verovati. V redu: ga ne vidiš! Ampak tudi Amerike nisi nikoli še videl in je tudi verjetno ne boš tako kmalu, morda sploh nikoli. S tem pa ni rečeno, da moraš sedaj vanjo verovati, se nekako nenormalno naperjati in posiljevati. Amerika je in basta. Videli so jo drugi, Bog je in basta. Videvajo ga župniki, puščavniki in podobni ljudje, ki se za ta vprašanja specializirajo. Ne Bogu in ne Ameriki ne pade v glavo, da bi se vtikala v tvoje zadeve. Skrb za svoje reči, dragi moj, to skrb imaš sam. Prav nihče ti ne pomore, če si ne pomoreš sam. Nihče te ne potiska naprej, če se ne potiskaš sam. To je resnica. Drugo pa so iznašli zato, da mešajo ljudem pojme (in seveda potem iz tega kujejo lepe dobičke, kajti duh sveta je po svojem bistvu pridobitniškega značaja).

Toda tale zadeva z rečmi je začela kljub vsemu nekam nenavadno dišati po religiji in mistiki. Zato tudi ni prav nič čudno, če se je začel Igor glede tega mističnega upora obračati na edino silo, ki je vedel o njej, da ima baje vpliv na mistiko in vprašanja, ki so z mistiko povezana.

Takole je sklepal: reči mi niso pokorne, imovinsko stanje ni povoljno, moja sreča zahaja, poskusil sem napeti vse sile, vsa sredstva in vse možnosti, a stvarnosti, dejstev nisem mogel preobrniti. Nekaj ni v redu. Nekdo mi hoče slabo. Nekje sem padel v nemilost. Prekršil sem pravila neke igre in tisti zgoraj so se razsrdili.

Začel je iskati po svoji preteklosti morebitni prekršek, izpraševal si je vest. Vest? Kaj se to pravi? Vest ne očita ničesar. Čutiti ni nič. Na čute se ne moreš zanašati. Če bi ne bilo teh zunanjih znakov, tega nihanja in stvarih bi Igor mirno in veselo živel naprej. Ker pa ta pojav obstaja, ker se vsak dan siloviteje nadaljuje, ker pritiska že na sam Igorjev bančni račun, le treba nekaj ukreniti. Greh je treba najti. Če ti ga vest ne pove, ga moraš izslediti preko analize, znanstveno. Na vsak način ga moraš priklicati v spomin!

Tuhtal je in tuhtal, vendar mu kljub temu ni prav nič pametnega šinilo v glavo.

Šel je po vrsti: maša. Ali sem bil prav vsako nedeljo pri maši? Aha! Tu smo, smo že tu! Na noben način ni moč trditi, da bi bil prav vsako nedeljo pri maši. Podobno bi tudi prav težko dokazal, da so bili vsi izostanki upravičeni.

Človek božji, komaj povrtaš malo vase, že dvigneš na površje ogromno plast gnilobe. Zapovedi glede maše torej Igor ni izpolnjeval. Lepo! Pri zadnji procesiji pa je bil še kot prav majhen deček, spominjal se je še, da ga je peljala tjakaj služkinja in da se je strašansko dolgočasil. Drugih večjih katoliških manifestacij na prostem ali v dvorani pa se tudi ni udeleževal.

Tedaj se je Igor nenadoma spomnil, da tudi glede šeste zapovedi nekaj škriplje. Ja, tudi glede tega vprašanja nekaj ni v redu... že dolgo ni v redu. Ja, ni vse v redu proti šesti božji zapovedi, to bodi rečeno, v po-

drobnosti pa se raje ne bi spuščali. Igor se tudi raje ni. Počehljal se je po laseh in v širokih obrisil preletel vsa tista vprašanja, ki ne spadajo toliko pod glavne grehe, ampak bolj pod pomanjkanje dobre vzgoje: goljufije, zavisti, sovraštva, oškodovanje bližnjega in podobno.

No, in med takim premišljevanje je Igor prispel tudi do tistega svojega posla, ki je stal nekako na začetku verige nesreč. Zazdelo se mu je, da je prav ta dogodek odprl pot latentni nepokornosti v njegovih stvareh, ter da jo bo le njegova zadovoljiva rešitev uspela zopet zatreti. Začutil je jasno, da mora čimprej urediti zadevščino z najemnikom, ki mu ne plačuje najemnine in mu uničuje njegovo lastnino, ali pa se bo splošna nepokorščina nadaljevala in ga dokončno uničila kot dosledno misleče bitje. Sam sebi se je zdel kakor človek, ki hodi po mestu z velikim masnim madežem na jopiču.

Zgodí se, da človek najde rešitev vprašanja na terenu, zato je Igor z avtomobilom obiskal svoje najemnike in jih spraševal o divjaku. Kaj dela, s čim se preživlja, s kom se pajdaši, kratko in malo hotel si je



Na sprejemu: Ravnatelj slov. rad. sporedov, ing. Sancin, prof. Jevnikar in Drago Štoka

ustvariti jasno sliko o tem človeku, kajti hotel ga je najprej spraviti v nekakšen okvir, ga pripraviti k pameti, k normalnemu življenju (plačevanju najemnine, popravilu stanovanja, in podobno) ali pa ga popolnoma iztisniti iz svoje stvarnosti (vreči iz stanovanja). Toda najemniki so mu odgovarjali na kratko in z mrkimimi obrazi. Predvsem so od Igorja zahtevali naj jih reši te »gadje zalege«. Kaj vendar toliko sprašuje? Ta človek je nerešljiv, ne da se pridobiti za še tako ohlapen družbeni dogovor. Nemogoč človek je, pa amen. Menda svoje dneve preživlja na mestnem smetišču (ali je opazil doli pri reki tisti hrib odpadkov?), išče tam razne porabljene predmete in hrano. Tega menda ne dela povsem sam, še nekaj drugih podobnih tipov je zraven. Grozno je hudoben! Bogvaruj, da bi oni, najemniki, na vrtu kaj zasadili, cvetlico ali drevesce. Brž ponoči, v divji ihti, vse poseka in uniči. In neke tople junijske noči, pomislite gospod, ko je zrak le še drhtel, kaj vam ni ta gorila hotel zlesti k sosedovim dekletom skozi okno! Komaj so ga zadržali — zadnji trenutek so ga prisilili

(Nadaljevanje na strani 132)

P. IVAN ŽUŽEK D. J.

SLOVENSKI KATOLIŠKI IZOBRAŽENEC IN SODOBNA KULTURA

Boleče je dejstvo, da je osnova sodobne miselnosti izvečine protikrščanska. Posebno naravoslovne vede, kot geologija, biologija, kemija, fizika itd., so se razvijale ne samo v stalnem nasprotju s Cerkvijo, ampak često v prav resnem razdoru. Do tega je privedlo več razlogov. Veliko škode je napravila mehanicistična miselnost, po kateri naj bi bila mehanika zmožna pojasniti univerzalni kozmični red in ga izraziti s številkami in formulami, ne da bi bilo sploh treba misliti na Stvarnika. Še več škode je naredil sodobni agnosticizem. Empirizem je zanikal človeškemu razumu sposobnost, da bi spoznal kakršnokoli objektivno, nujno in splošnoveljavno, resnico. Kant je učil, da zakoni stvarstva niso nič drugega kot le projekcije človeškega razuma. Pozitivizem je zanikal metafiziko in postavil edino resnično gotovost okvir naravoslovnih ved. Človek res ni več vedel, kaj je res in kaj ne. Odkritjije mikrofizike in relativnosti pa je razkojilo še zadnji, otroško otipljivo gotovost.

Ta zadnji stadij bolezni se je izkazal kot velik blagoslov. Kdor je spoznal, da nič ne ve, je veliko spoznal. V takem položaju je prišlo poglavje o kulturi, kakor ga je proglasil, drugi vatikanski cerkveni zbor v Konstituciji o Cerkvi v sodobnem svetu, kot balzam za vse ljudi, katoličane in nekatoličane.

Vekoslav Grmič je v članku 'Teologija dialoga Cerkve s svetom' (Bogoslovni Vestnik, 1965, str. 195-230) prepričljivo pokazal, da sta svet in kultura dobrini, ki na noben način ne spadata k »contemptus mundi«, k preziranju sveta, kakor ga uči sv. pismo. Kdor misli drugače, nosi v sebi kal maniheizma, krivoverskega prezira zemeljske realnosti. Že prvi cerkveni zbor v Niceji (l. 325) je v svojem prvem odloku obsodil tako pojmovanje.

KULTURE NE MOREMO LOČITI OD VERE

Človek je božja podoba. To pomeni, da ima v sebi nekaj, kar je formalno tudi v Bogu. Bog je oseba, ker je individualno bitje razumne narave (RATIONALIS NATURAE INDIVIDUA SUBSTANTIA) in človek je oseba, ker je tudi individualno bitje razumne narave. Seveda, človek biva na omejen način (IUXTA MODUM ESSENDI LIMITATUM) in s tem se loči od Stvarnika. Ker je božja podoba, je človek možnostno neskončen. To je, določen je, da spoznava vso resnico in ljubi vse dobro. Teži za tem, da svojo sposobnost spoznavanja in ljubezni čimbolj razvije in uresniči ter s tem izpolni božjo podobo v sebi. Prav to je cilj njegove dejavnosti. Kolikor bolj je človek, toliko bolj slavi Boga, toliko bolj je pripravljen postati veren in svetnik. Vsaj moralo bi biti tako. Kulture ne moremo ločiti od vere.

S tem, da je Bog Sin privzel človeško naravo,

je še na prav poseben način posvetil vse, kar je pristno človeško, kar ne spada h grehu in je bilo že prej sveto — kot delo božjih rok. Res je, vse snovno stvarstvo mora služiti duhu, a je prav tako res, da brez telesa tudi človeške duše ni. »Ničesar ni posvetnega tu doli — za tistega, ki zna gledati« pravi Teilhard (LE MILIEU DIVIN p. 56). Božje je v vsaki stvari.

Cerkveni zbor pravi (v PASTORALNI KONSTITUCIJI O CERKVI V SODOBNEM SVETU § 2): »Svet... je sicer padel pod oblast greha, pa ga je Križani in Vstali Kristus, ko je premagal hudobijo greha, osvobodil in določil, naj se prenovi po božjem zveličavnem sklepu in naj pride do svoje popolnosti«. Priznava (§ 59), da vsi elementi pristne kulture in njenega napredka predstavljajo dragocene vrednote, ki izpopolnjujejo človeka kot takega in pospešujejo skupni blagor človeške družbe. V tem oziru cerkveni zbor poudarja sledeče:

Kulturna dejavnost predstavlja za človeka izpopolnjevanje božjega načrta.

KULTURA VODI K POLNOSTI ČLOVEŠKE OSEBE

Znanstveno raziskovanje uči človeka ponižnosti, da se s spoštovanjem in strahom približuje strahovitim silam snovi: »Nébes oznanja božjo slavo.«

Tako udejstvovanje in razširjanje kulture je služba bližnjemu. Kultura vodi k polnosti človeške osebe. Kultura, kot ves socialni red, je za človeka, in ne obratno. Vsa celotnost kulture je dobrina, iz katere posamezniki svobodno in s polnimi prgišči zajemajo pripomočke za lastno popolnost.

SVOBODA KULTURNEGA UDEJSTVOVANJA

Na prav poseben način govori cerkveni zbor o nujnosti svobode in avtonomije kulturnega udejstvovanja. Državni oblasti odreka pravico predpisovati določene smernice kulturnega delovanja, določati za svoje podložnike posebno vrsto kulture, ali pa uporabljati kulturo v korist ene ali druge politične stranke. Državna oblast ima samo eno, važno in težko nalogo: »Pripravljati pogoje in ustvarjati pripomočke za kulturno življenje vseh članov države in tudi narodnih manjšin«. Te besede je cerkveni zbor vzel iz enciklike Papeža Janeza XXIII, MIR NA ZEMLJI. Tam imamo poldrugo stran besedila tudi o narodnih manjšinah. Tako piše, »da spada k zakonom pravice dolžnost državnih oblasti, pospeševati kulturo manjšin, posebno kar se tiče jezika, prosvete, dednih običajev in ekonomske podjetnosti«. Cerkveni zbor je poudaril še eno svobodo, s katero manjšina sama odloča, kakšno kulturo bo gojila.

PRAVICA DO ISKANJA RESNICE IN OBJAVLJANJA SVOJEGA MNENJA

Posamezniki imajo pravico svobodno iskati resnico in sicer v mejah npravno dovoljenega, ne v škodo bližnjega ali skupne blaginje. Imajo tudi svobodo izražati, objavljati svoje mnenje. Cerkevni zbor izrečno priznava, da razvoj kulture nujno zahteva tako svobodo, ki jo je treba spoštovati in imeti v določenem oziru za nekaj nedotakljivega.

Tudi Cerkev mora spoštovati to svobodo. Konstitucija navaja v tem pogledu besede prvega vatikanskega cerkvenega zbora, ki loči dvojni red spoznavanja: red vere in red naravnega razuma. Oba imata svoja načela in metode. Cerkev priznava svobodo in avtonomijo naravnemu razumu in znanosti. Ne boji se, da bi resno znanstveno raziskovanje privedlo do »resnice«, ki bi bila veri nasprotna.

NOSILCI SVETNE KULTURE MORAJO BITI LAIKI

Duhovniki morajo v prvi vrsti spoštovati svobodo znanstvenega raziskovanja. Povabljeni so (§ 62), da se »informirajo« o napredku znanosti in kulture. Ne more biti pravilo, ampak le izjema, če kdaj zahtevajo od duhovnika, posvečenega naprednemu dušnemu pastirstvu ali cerkvenim vedam, naj postane izvedenec svetnih ved ali svetne kulture. To je področje laikov. Ponekod med Slovenci je še vedno res, da so glavni nosilci svetne kulture duhovni. Zdrami se torej, slovenski katoliški izobraženec! Duhovnik se mora samo »informirati« o tej kulturi, postati kolikor mogoče visoko kulturen, to predvsem zato, da bi bil zmožen sodelovati z laičnim izobražencem, ki vodi dialog Cerkve (laiki spadajo k Cerkvi) s svetom, s kulturniki vseh barv.

GLAVNI NOSILCI DIALOGA S SVETOM

Glavni nosilci tega dialoga s svetom so torej katoliški laični izobraženci. To je cerkveni zbor povsem jasno povedal. Laiki se morajo zavedati, da oni na neposreden in na najbolj odgovoren način, predstavljajo Cerkev v krogih svetne kulture. Njihova naloga je označena s temi besedami (§ 62): »Verniki naj žive v najbolj tesnem stiku z ljudmi svoje dobe in naj se potrudijo, da bodo spoznali način mišljenja in hotenja, ki izhaja iz svetne kulture. Nove vede in učenja ter spoznavanje najnovejših iznajdb naj spravljajo v sklad s krščanskim učenjem, tako da bodo z enakimi koraki napredovali v spoznavanju vere, duševni izkušnosti in spoznavanju svetnih ved, ter neprestanega tehničnega napredka, in bodo tako sami sposobni preizkušati in tolmačiti vse v pravem duhu.«

TRI NALOGE

Tri naloge ima katoliški laik v odnosu kulture:

1. Mora se vcepiti v kulturno delovanje naroda. Ne sme ostati samo opazovalec. Mora si pridobivati kulturne vrednote današnjega razvoja človeštva in pospeševati napredek kulture, ker bo samo tako popoln človek, samo tako bo mogel izvrševati naloge, ki mu jih danes zaupa Cerkev; dialog z znanstveniki in učenjaki vseh mišljenj.

2. Usmeriti mora svojo kulturno delovanje k svojemu končnemu življenjskemu cilju. Ne more biti ravnodušen do napredka kulture. Vedeti mora, da je kultura tista, ki vodi njega in današnji svet k Kristusu, k rešitvi duš, k poveljanju, k nebeškemu kraljestvu.

3. Mora se poučiti o cerkveni kulturi, kolikor mu to dopuščajo čas in moči. Specializacija ga pri tem zelo ovira, vendar je to nujno, ker sicer ne bo mogel izvrševati pravkar omenjenih nalog. Pri tem gotovo ni dovolj krščanski nauk ljudskih in srednjih šol! Primerno je tudi, da nekateri laiki goje bogoslovne vede na

posebne način. Cerkevni zbor pravi izrečno (istotam): »Želeti je, da številni laiki dosežejo primerno poznanje cerkvenih ved, da mnogi gojijo te študije in se jim posvetijo ter dosežejo višjo strokovnost.«

POTREBNA STA DUHOVNIK IN LAIK

Za prekvašanje sveta s Kristusovim naukom in duhom sta potrebna oba: duhovnik, izvedenec v cerkvenih vedah, ki je dobro informiran v svétni kulturi, in katoliški laični izobraženec, izvedenec v svétnih vedah, ter dobro informiran v cerkveni kulturi.

DOGMATIČNA KONSTITUCIJA O CERKVI govori (peto poglavje) o poklicanosti vseh ljudi k svetosti v Cerkvi. Vsi so poklicani k svetosti: laiki in duhovniki. Ista Konstitucija govori tudi o »duhovništvu laikov«. Mislim, da je poklic laikov prav v posvečevanju svetne kulture. To je njihova kraljevska služba. Kdorkoli se dotakne svetnih ved s spoštovanjem in strahom in jih skuša uporabljati za svojo lastno popolnost in za popolnost sveta spreminja na nek način v snov Kristusa. Daje ji tisti smisel, za katerega jo je Bog ustvaril; jo posvečuje, prenavlja — je duhovnik stvarstva. Teilhard pravi (Le milieu divin 57-58): »V Cerkvi vidimo vse vrste skupin ljudi, ki se trudijo za popolno izvrševanje ene ali druge kreposti: usmiljenja (sestre sv. Vincencija), odpovedi (franciškani), veličine sv. obredov (benediktinci), misionov (cela vrsta redov), kontemplacije (karmeličanke). Zakaj ne bi smelo biti v Cerkvi ljudi, ki bi imeli za



Na sprejemu: Trije prosv. delavci — M. Terpin iz Steverjana, Livij Valenčič in Franc Mljač iz Trsta

svojo nalogo dajati s svojim življenjem zgled splošnega posvečenja človeške dejavnosti? Ljudi, katerih skupni verski ideal bi bil zavestno in popolno razodevati božje zahteve in ki bi na polju misli, umetnosti, industrije, trgovine, politike itd... delovali v vzvišeni zavesti, da opravljajo temeljna dela, ki predstavljajo samo ogrodje človeške družbe? »Naravni« napredek, s katerim se hrani svetost vsakega novega stoletja, je vse preveč prepuščen »otrokom tega sveta«, to je agnostikom ali pokvarjencem. Nezavedno sicer in nehote, a brez dvoma, tudi ti sodelujejo pri gradnji Božjega kraljestva in pri izpopolnitvi izvoljenih... Vendar ali ni to najslabši primer (»pis-aller«), zasilna faza organizacije človeškega delovanja. Vsi, od tistih, ki gnetejo testo vélike univerzalne Hostije, do tistih, ki ga posvečajo, bi smeli začenjati to delo in ne se dotikati Hostije le z adoracijo, s češčenjem...«

Duhovniki bomo posvečali kruh in vino, dajali dušam odvezo..., od Vas, laičnih izobražencev, pa Cerkev pričakuje, da vso človeško kulturo posvečate v Kristusa. Univerzalna Hostija je samo ena: On Sam.

UPOR REČI

na umik. Potem se je na dvorišču še dolgo v noč nespodobno vedel in delal opolzke kretnje na račun prisotnih žena, se pačil, rjul. . . ostudnež, ostudni!

Igor je odhajal z občutkom groze. Se uničilo ga bo vse to, se uničilo!! Tu mu nekdo lokavo streže po življenju. Nekdo (a kdo?) mu stoji za petami in mu ne pusti do sape. Dogodki se očitvidno stopnjujejo, da bi iz njega iztisnili zadnjo sled reda. Kamorkoli se ozreš: škripajoči zobje zle usode. V takšnih razmerah živijo ti ljudje V NJEGOVI hiši. Tega ne more dovoliti! Tukaj mora napraviti red! Stvari mora spraviti v normalni družbeni dogovor. Najemniki naj plačujejo najemnino, ali pa ven z njimi! Tudi država ne more vedno ščititi nevnovčljivih ljudi. Socializem gor, socializem dol Brev reda ni moč živeti!

Iz avta je nenadoma uzrl goro smeti. Nebo zadaj je bilo srebrno in smetišče je bilo videti kakor prava gora, ki so jo porinile iz zemeljske skorje gorotvorne sile. To je dalo Igorju moč: tja grem, tistega človeka poiščem in se z njim spoprime, se je Igor korajžno odločil in zapeljal avto po kolovozu med polji. Približal se je smetišču in čim je stopil iz avta, mu je zavdaril v nosnice duh po razpadanju organskih snovi in plastike. Nekaj časa je hodil proti smetišču in začuden opazoval okolje. Kaj takega še ni videl! Za vsak korak se je moral boriti sam s seboj, vedno teže je hodil dalje. Ogledeval se je: hlačnice so bile v redu, padale so ravno, toda na čevljih se je nabiral ostuden rdečkast prah in s takimi čevlji si Igor ne bi upal med ljudi.

Nazadnje se je ustavil pri nizkem skrivenčenem grmu — očitvidno so se iz smetišča dvigali nezdravi hlapi, strupeni plini, kajti rastlinstvo tod okoli je nekam krnelo. Z odporom si je ogledoval goro smeti in upal, da bo zagledal svojega človeka. Namesto tega pa je iz bližnjega grma skočila velikanska siva podgana in se zapodila po ostudnem pobočju. V modrikasti senc ob vznožju je opazil še več podobnih živali, ki so na pol zarite v kup neprestano nekaj vlačile na dan, zbirale in grmadile, glodale in obrirale, pri tem pa si hudo mušno oblizovale brke in škilile na prišleka.

To so inteligentna bitja, je Igorja streslo po hrbtu, točno vedo, kako mi je zdajle pri srcu, čemu bi me drugače tako pomenljivo pogledovale? Ali sem zdaj jav na vrsti, je pomislil, na pol smeje, na pol zares. Toda naprej raje ni šel.

V tem čudnem okolju se je oprijemljiva in uzako

Na sprejemu: Gospe iz Amerike v živem zanimanju



kaj pravite vi?

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

PROF. JANŽEKOVIČ

Veseli smo bili, ko smo slišali v Dragi, pri srečanju zamejskih izobražencev, s kakšnim zanimanjem so poslušavci sledili izvajanju prof. Janžekoviča. Še bolj smo bili veseli debate, ki je sledila. Vse to je ponovno pokazalo, kako potrebni so taki razgovori. Ali ni mogoče pripraviti takih ali podobnih razgovorov večkrat v letu?

L. K., Trst

Prepričan sem, da bo dosežen uspeh dal organizatorjem novega poguma in da bodo nadaljevali z zečetim programom. V Trstu je vsako prvo nedeljo v mesecu maša s pridigo za izobražence. Maši sledi razgovor o aktualnih problemih. Žal se marsikdo tega srečanja pred božjim oltarjem izogiba. Čemu? Z veliko težavo najdejo organizatorji predavatelje ali celo pridigarja. Vsako naše delo in rast v dobrem je vedno neke vrste tek čez drn in strn.

MLADI SEMENIŠČNIKI Z DEKLICAMI

Neki zelo razširjen italijanski dnevnik je že dvakrat pisal, da bodo v neki francoski škofiji mladi semeniščniki prišli v šoli v stik z dekletji. List polaga na to »novost« veliko važnost. Mnogi se bodo nad tem zgražali, češ da gre vse staro in preizkušeno na smetišče. Kako je s to zadevo?

A. B.

Žal, ne morem odgovoriti, ker ne vem, za kaj pravzaprav gre. Morda gre v toliko za novost, ker so v omenjeni škofiji imeli malo semenišče z lastno šolo, a bodo sedaj naprej semeniščniki zahajali v javne šole z mešanimi razredi. V čem je tu novost? Večji del naše duhovščine je šel po tej poti, vsaj starejši gospodje znajo o tem marsikaj povedati. Načelo je to: mali in veliki semeniščniki naj se ne iztrgajo iz okolja družine dobrih organizacij sveta.

V poznanju življenja naj spoznaio, kateri je njihov poklic, se zavestno odpovedo iz ljubezni do Boga in do bližnjega družini in svetu ter se svobodno po modrem vodstvu odločijo za duhovniški poklic in se tako posvetijo službi družin, organizacij in sveta.

Za vzgojitelje je ta pot težja in polna nepričakovane odgovornosti. Isto velja za semeniščnike same

ZAMERA

Večkrat slišimo govoriti o »zameri«. Ljudje kaj radi zamerijo. Ali je to prav? Kdo bolj greši: tisti, ki žali, ali tisti, ki zameri?

B. C.,

Vsaka žalitev človeka zadene. Človek, ki žali, krivično postopa. Ni pa vsaka žalitev vedno prostovoljna. Morda gre za besedo ali dejanja, ki ju bližnji sprejme kot žalitev, kar pa v resnici ni. Kdor je žaljen, ima

pravico zahtevati, da se žalitev popravi. Dober človek bo pa žaljivcu celo pomagal, da bo ta žalitev popravljena. Žal ni bila do danes napisana še nobena knjiga, ki bi razložila, kako naj se vse to popravi in kako naj žaljeni in užaljeni pomagata pri tem tipično krščanskem opraviilu. Naš Gospod Jezus je znal to dobro opraviti. Berite kar evangelij. (Še na križu je molil: »Oče odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.« Mi bi v takih okoliščinah verjetno drugače postopali.)

Kdor zamero v svojem srcu nosi in krepi, ta je večje obsodbe vreden...

VEROUK V ŠOLI

Zdi se mi, da zadobiva verouk v šoli vedno manjšo važnost. In to je škoda. Kako bi se dalo opomoči?

O. P.

Mnogi omalovažujejo verouk, ker se niso nikoli učili verouka ali so ostali pri veroučnih pojmihi, ki so jih odnesli iz osnovne šole. Katehetje opravljajo svojo dolžnost, a večkrat ne najdejo za svoje delo opore pri starših in vzgojiteljih. Na druge težave sem že enkrat prej opozoril. Mnogi se ne zavedajo, da je verouk eden najtežjih šolskih predmetov in za življenje gotovo najvažnejši. Kje naj se mlad človek nauči, kako naj usmeri svoje življenje in kako naj v svojem življenju uresniči zapoved ljubezni do Boga in do bližnjega? Večkrat naletimo na vzgojitelje, ki skušajo prepričati, da bi se mladi ljudje priučili ljubezni do Boga in do bližnjega in to po vzgledu Njega, ki je rekel: Bog je dobrotā. Kaj naj s tem dosežejo? Delo kateheta je težko, zato je prav, da ga vsi vzgojitelji podprejo. Res ni človeku na prostō dano, ali naj bo dober in pošten. In kje naj se poštenosti in dobrote priučī, če ne prav pri verouku?

ALI JE VSE ZASPALO Z LITURGIJO?

Z uvedbo slovenskega jezika ste si veliko obetai: da se bodo ljudje v zelo velikem številu udeleževali svete maše. Pa ni tako. Mesto da bi šli naprej, vse nekam zastaja, če ne celo nazaduje.

Ali se ni zdravilo izkazalo za neprimerno?

Čk. V.

Uvedbe slovenskega jezika ne smemo iskati za zdravilo, ampak za pravično in utemeljeno sredstvo za poslušanje božje besede in za izražanje svoje vdano-sti in časti Stvarniku in Očetu. Beseda sama ne zado-stuje, če ni duha in srca.

Življenje je iskanje, trpljenje, boj. Gorje tiste-mu, ki se ustavi. To velja tudi za liturgijo. Če misli-mo, da smo z uvedbo slovenščine vse dosegli, se zelo motimo. Iskati je treba še naprej, katera je najlepša oblika, kateri izraz najprimernejši. Zato govorimo o živem bogoslužnem jeziku. Naša naj bo skrb, da ne bo slovenščina v liturgiji postala mrtev jezik, ki nima kaj povedati.

njena resničnost, zaradi katere je bil Igor šel na ta sprehod, nekam skalila. Primešavati so se ji začeli ele-menti privida. Celotna resničnost se je nekam zagugala zanihala je, sprevergla v svojo zrcalno podobo. Tudi tla pod Igorjem so popustila in malo je manjkalo, da se ni na vsem lepem sesedel v kupček smeti. Nenadoma je začutil, da so vsi dogodki zadnjega časa povezani med seboj. Sklenil je, da prav iz tega kraja, ki je antipod normalnega človeškega kraja, razpadajoče me-sto nasproti grajenemu mestu, da prav iz tega proti-mesta puhti proti njemu ČLOVEKU, protisreča, proti-urejenost, upor, subverzija

Tedaj se je na vrhnjem robu kupa pokazal proti človek. Pokazalo se jih je sicer več in vsi so si bili na las podobni: raztrgani, pisani, neurejeni, poskakujoči, z razmršenimi bradami in lasmi, vpili so na njegov račun. Igor je vedel, da je med njimi njegov človek. Prej si je bil takole predstavljal ta prizor: Ko bo zagledal divjaka bo odločno nastopil, se mu približal, ga mirno pogledal v oči, in mu v kratkih jasnih stavkih obrazložil in začrtal red stvari: stanovanje, popravila, najemnino, vsoto, toliko in toliko, toliko njemu in toliko sebi. Divjak se bo pod težo argumentov sesedel, ga prosil odpuščanja, ga prosil na kolenih, da bo vse lepo ure-dil, da bo menjal svoje življenje. Igor bo zmagal. Igor jevi prepričevalni argumenti bodo divjaka spreobrnilī.

Če bi se pa divjak kljub vsemu še naprej upiral, pa bi ga Igor z obema svojima rokama ukrotil, prijel bi ga za srajco in mu že pokazal s kom ima opravka, nesnaga, nesnažna!

Toda izkazalo se je, da s protiljudmi sploh ni moč priti v normalno razmerje. Kričaje so se zapodili po strmem bregu, odskakujoč kakor gamsi od vzneti polom-ljenih otroških vozičkov, preperelih avtomobilskih gum stolov, stojal plastičnih folij. Brade so jim vihrale v vetru.

In to naravnost na Igorja.

Obrnil se je in se spustil v beg na žive in mrtve. Tekel je kljub svojem trebuščku ter ohlapnim mišicam kakor še nikoli v življenju. Tekel je celo hitreje od proti-ljudi.

Kako uro zatem, ko se je bil že malce pomiril, je v avtu takole premišljeval o proti-človeku:

Še celo na smetišču lahko živiš! Prav tam najdeš kopico koristnih reči, ki jih ljudje zavržejo po neumno-sti ali pa iz objestnosti. Kdo ve! Morda pa je kar prijetno živeti takole na smetišču, v popolni svobodi! Neprestano se zabavaš z odkrivanjem dražljivih pred-metov, nabiraš trdne kovine kakor železo in bron, hodiš najdeno prodajat starinarjem. Včasih pa trčiš še celo na denarntco z bankovci ali kovanci. Denar seveda pošteno vrneš gospodarju in ta ti prav rad odstopi lepo odškodnino. Vse je relativno. Zate, ki živiš na smetišču je morda kovanec že lepa odškodnina. Kaj da ne! Od najdenih stvari lahko živiš, saj so baje takšni potepu-hi in raztrganci skriti milijonarji in znano je, da se danes berači vozijo z avtomobilom na delo.

Obenem pa se je Igor vedno bolj nagibal k mnenju, da bo moral proti temu človeku prav res nastopiti z odvetnikom.

PO KOLONIJAH

naših otrok

M. Š.

Naši otroci so preživeli letošnje počitnice kot že toliko let, v kolonijah. SLOKAD organizira svojo v Dragi, blizu Bazovice. Vincencijeva konferenca v Agordu, Dobrodelno društvo v Devinu, Slov. kulturno gospodarska zveza pa v Sloveniji. Slovenska prosveta je organizirala letovanje dijakov in akademikov v Kanalski dolini, skavti so bili v Avstriji in drugod.

Kolikor smo mogli dobiti stik z organizatorji, smo spoznali, da so vsa letovanja zelo lepo uspela. Nikjer ni bilo kake nesreče, hvala Bogu, otroci so se odpočili v svežem zraku, tisti, ki so bili ob morju, so se kopali, v kolikor je vreme dopuščalo, a vsi so prišli na svoje domove nasmejani in zadovoljni.

Srečali smo se z organizatorji kolonije v Devinu. Pogovorili smo se nekoliko o problemih organizacije. Danes bomo nanizali nekaj teh pogovorov z organizatorji te kolonije, prihodnjič pa še pogovore z ostalimi.

Na vprašanje, zakaj se Slov. dobrodelno društvo zateka v Devin, nam je predsednik društva, dr. Rudolf Marc dejal:

Razlogov je več. tradicija (prevzeli smo letovanje od ZVU, ki je organizirala prvo obmorsko kolonijo); kopanje (otroke vozimo v Sesljan); Devin kljub vsemu, kar se na obali dogaja, rad sprejema slovenske otroke v svojo sredo, kjer se počutijo kot doma; podnebje je ugodno, morje blizu, borovi gozdiči, kjer se otroci igrajo, še bliže; Devin je blizu mesta, kar omogoča hitro oskrbo in morebitno zdravniško pomoč, čeprav je k sreči ni bilo treba še iskati; v Devinu, letoviškem kraju, spoznajo lahko naši otroci tudi tužce, ki prihajajo sem in tu letujejo.

Tudi letos ste imeli dve izmeni. Kako ste bili zadovoljni z letovanjem?

Avgustovo vreme nam je naložilo nove naloge. Res, da smo letos imeli televizijo, toda otroških sporedov je malo, igre pa ne morejo nadomestiti čofotanja po vodi. Seveda imajo v takem vremenu tudi vzgojitelji težje naloge; kos so jim predvsem izkušeni in požrtvovalni posamezniki. A kljub vsem težavam je končalo naše letovanje v splošno zadovoljstvo staršev in otrok, kar je seveda glavno. Ob slovesu smo bili priča marsikateri

debeli solzi in smo slišali, kako so klicali: »Nasvidenje prihodnje leto!«

Dijak Sergij Verč se je udeležil avgustove izmene — pomagal kot asistent v koloniji.

V čem je bilo Vaše delo?

Odgovor bi se lahko glasil zelo preprosto: paziti in paziti na otroke. A to bi bilo še vedno premalo in nepopolno. Seveda se delo vsakega asistenta oz. vzgojitelja v koloniji zelo razlikuje od pedagoškega dela učitelja v šoli. V koloniji gre predvsem za to, da pomagamo in istočasno sodelujemo z otrokom pri vsakodnevnem razvedrilu, da ga polagoma navajamo k družbenemu sodelovanju in najnujnejši disciplini — prvi pogoj za uspeh kolonije — skratka da mu damo priložnost, da se zaveda, da bo preživel mesec dni v človeški skupnosti, kjer se bo moral dostojno vesti pri popoldanskem in večernem počitku, na izletu in izprehodu itd. In to zahteva nemalo discipline in posebno pri otroku prave srčne požrtvovalnosti.

Če Vam bo dana še priložnost, boste še šli v kolonijo in kaj se Vam zdi, da bi bilo potrebno izboljšati?

Vsekakor — če bom imel možnost in seveda čas.

Drugi del vprašanja pa ne vem, če se tiče prav mene. Na žalost bi bilo treba izboljšati ogromno stvari.

Katere so po Vašem negativne strani kolonije?

Predvsem bi bilo treba organizirati nekaj zabavnih večerov, pri katerih bi sodelovali otroci. Vsak drugi večer bi lahko imeli pevske vaje — saj je žalostno, da otroci poznajo tako malo slovenskih pesmic. Učitelji bi z otroki vadili prizorčke, pesmice, starejši otroci pa bi lahko sami kaj pripravili. Lahko bi organizirali razna tekmovanja: kdo bo najlepše pospravil posteljo, kdo bo prišel prvi v vrsto. Vsak otrok bi dobil točke, recimo tudi za dobro delo, pomaganje itd. in bi na koncu prejel primerno nagrado. Organizirali bi lahko quiz-tekmovanja med četami ali pa posameznimi skupinami določene starostne dobe; če smo v obmorski koloniji: turnir v plavanju itd., itd. Nešteto možnosti, ki pa jih mi — vzgojitelji nismo mogli sami izvesti. Za vse to bi moralo poskrbeti vodstvo oz. ravnateljstvo kolonije skupno z vzgojnimi osebjem. In mislim, da so prav v tem negativne strani kolonije, ki so delno vplivale na nas, pa tudi na otroke.



Koroška mladina poje na Repentabru pod vodstvom prof. Cigana

DEMOGRAFSKE STRUKTURE V SVETU

Naraščanje prebivalstva v sodobnem svetu postavlja znanstvenike pred najrazličnejša vprašanja in zaskrbljuje posvetno in cerkveno oblast. Regulacija rojstev je danes problem, o katerem strokovno in v veliko primerih nestrokovno razpravljajo.

V nekaj nadaljevanjih si bomo skušali ogledati demografske strukture v svetu.

DEMOGRAFSKI RAZVOJ ZADNJIH STOLETIJ

Z nastankom velikih modernih držav so postali demografski problemi čedalje važnejši. Vladarji in državniki so težili za tem, da bi se število podanikov oziroma državljanov čimbolj dvignilo, ker bi se s tem zvišalo tudi število proizvajalcev, davkoplačevavcev, in vojakov. Vsekakor je bilo veliko še neobdelanih in neobljudenih področij. Pomislimo samo, da prebivalstvo Evrope sredi XVII. stol. ni preseglo 100 milijonov; prebivalstvo Azije v tistem času lahko cenimo na 300 milijonov. Afrike na 90 milijonov, Severne in Južne Amerike na 10 milijonov in Oceanije le na nekaj milijonov. Celotno število svetovnega prebivalstva v tistem času cenimo na okrog pol milijarde. Leta 1800 se je to število dvignilo na 875 milijonov. V letih med 1850 in 1900 pa zasledimo prvi večji porast prebivalstva. V Evropi se v tem razdobju poveča od 270 milijonov na 400, v Aziji od 730 milijonov na 920, v Afriki od 100 na 125, v Severni Ameriki od 39 na 106, v Južni Ameriki od 20 na 38 in v Oceaniji od 2 na 6 milijonov. Prebivalstvo se je tako v 100 letih skoraj podvojilo. Prebivalstvo Kitajske je že leta 1900 doseglo število 400 milijonov.

Razloge tega naglega porasta prebivalstva lahko zasledimo v modernejših industrijskih tehnikah, ki so omogočile večjo blaginjo širšim plastem ljudstva in v znatnem napredku zdravilstva in higijene. Indeks umrljivosti se je tako občutno znižal. Kot primer navedimo srednjo starostno dobo v Franciji, ki se je od leta 1700, ko je bila 33 let, zvišala na 43 leta 1850 in na 55 let leta 1900.

V našem stoletju se poveča prebivalstvo povprečno za 30 milijonov na leto in to kljub dvema velikima vojnama, v katerih in na raznih njunih posledicah naj bi izgubilo življenje 100 milijonov ljudi. V letu 1950 je svetovno prebivalstvo naraslo na 2500 milijonov in že leta 1980 predvidevajo nekateri, da se bo to število povečalo na 3500 milijonov. Ali bo za vedno naraščajoče število prebivalstva dovolj hrane? Ali je možno doseči ravnovesje med prebivalstvom in materialnimi dobrinami, ki so potrebne, da bi preživele naraščajoče prebivalstvo?

Ta vprašanja so si postavljali ekonomisti že v 18. stoletju in znani pastor Malthus je leta 1798 skušal izraziti svoje domneve o tem problemu kar z matematično formulacijo: prebivalstvo bo naraščalo v geometričnem zaporedju, medtem ko bodo prehrabena sredstva naraščala v aritmetičnem zaporedju. Ravnovesje med prebivalstvom in potrebno hrano bo mogoče vzpostaviti samo, če bodo bolezni, epidemije in vojne, da se pre-

bivalstvo ne bo množilo v tako hitrem tempu. Ljudje bi se tudi morali odpovedati poroki vse dotlej, dokler bi ne razpolagali z dovoljnimi sredstvi za preživljanje svoje družine.

Malthusove napovedi se niso uresničile. Zanimivo pa je, da so ob koncu druge svetovne vojne ponovno postale aktualne. Kljub velikemu številu mrtvih ni to zaustavilo demografskega razvoja. Po drugi strani pa je vojno razdejanje občutno in zaskrbljujoče zmanjšalo prehrabene možnosti.

Svetovna organizacija za prehrano in poljedelstvo FAO je na podlagi statističnih računov prišla do nič



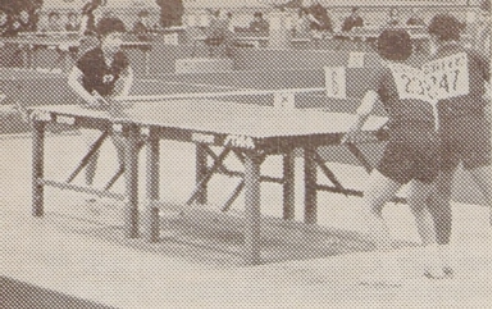
Na sprejemu: zastopnik vlad. komisarja dr. Viozzi, zastopnik župana dr. Venier in dr. Poštovan.

kaj razveseljivega zaključka: dve tretjini svetovnega prebivalstva nima normalne prehrane. Da bi bila prehrabena proizvodnja lahko kos demografskemu naraščanju, bi se morala povečati skozi 30 let za 2% letno.

PREHRAMBENI POLOŽAJ PO LETU 1945

Druga svetovna vojna je še poglobila gospodarske razlike med razvitimi in nerazvitimi področji. Najbolj prizadeta področja so bila v Evropi in na Daljnem Vzhodu. Amerika in Oceanija sta morali prevzeti nalogo, da zadosti prehrabnim potrebam vsega sveta. Kot je ugotovila Organizacija Združenih narodov leta 1946, prehrana dveh tretjin svetovnega prebivalstva doseže dnevno samo 2700 kalorij. Priviligirano tretjino, ki razpolaga z več kot temi kalonijami, predstavlja prebivalstvo Severne Amerike in Severno-zahodne Evrope. Kaj to pomeni, nam bo najbolj jasno, če se poslužimo naslednje primerjave: novorojenček v Aziji ima možnost, da živi do 26. leta, v Mehiki do 37., v Braziliji do 39., v Veliki Britaniji in v Severni Ameriki pa lahko preseže 60 let.

Marijan Bajc



NA ŠPORTNIH POLJIH

Z. U.

Prav ko zaključujemo to številko revije, so SLOVENSKE ŠPORTNE IGRE, ki jih organizira tržaško športno združenje BOR, na višku. Skoro na vseh uporabnih športnih igriščih v našem mestu in v tržaški okolici tekmujejo mladi slovenski fantje in dekleta v najrazličnejših disciplinah in lepo je gledati zdravje mladih teles, ki v plemeniti tekmi merijo svoje moči. Obširneje bomo pisali o tej največji športni manifestaciji na Tržaškem, ko bodo SSI zaključene. Danes samo želimo vsem našim športnikom čim več zadoščenja in veselja v plemenitih tekmah, prirediteljem pa najboljši uspeh

SPORT V GORICI

Športno delovanje med slovensko mladino v Gorici se razvija skoraj izključno v okviru športnega združenja OLIMPIJE. Kjerkoli se nudi prilika in so dane možnosti, se Olimpijci udeležijo tekm; predvsem pa vadijo v lahki atletiki in odbojki.

Da je njihovo udejstvovanje resno, nam pričajo zadnji rezultati. Član Olimpije *Edi Podberšček* je v nedeljo 4. septembra dosegel državni rekord v metu kladiva (44,13). Škoda, da ga je obdržal le za malo časa, ker ga je te dni neki drugi atlet prekosil. Kljub temu ostane Podberšček v metih krogle, kladiva in diska med najboljšimi naraščajniki v državi in gotovo bo še presenečal. Drugi vidni uspeh je Olimpija dosegla v odbojki: v avgustu je postala deželni prvak in se s tem povzpela v skupino C. Že vrsto let se je Olimpija trudila, da bi dosegla to priznanje. Končno ji je uspelo in to je zaslužena nagrada za igralce in trenerja prof. Krannerja.

V okviru Olimpije se udejstvuje kakih trideset športnikov. Odbojgarsko ekipo sestavljajo: Emil Valentinčič, Jožko Prinčič, Janez Susič, Marij Legiša. Zvonko Legiša, Marjan Černic in Marko Brajnik. V lahki atletiki pa so najbolj vidni poleg Podberščka še Silvan Komavli in Guido Polla.

B. S

Ob tej priliki bi želeli mladim športnikom približati športnika, kakor nam ga popisuje koprski list »Ognjišče«. Med drugim pravi:

Šport človeka lahko poplemeniti, ker ga nauči odgovedi, discipline in napora. Lahko pa ga tudi pokvari, če postane domišljav stremuh, ki se bori za zmago za vsako ceno. Tako postane nekolegialen, sebičen in surov. Veliko je primerov za eno in drugo. Mi pa spoštujemo in občudujemo le prave športnike, ki so športniki in asi ne le po mišicah, višini ali hitrosti, temveč po duhu. Zato vam hočemo predstaviti asa iz domovine košarke: Amerike. Piše se BILL BRADLY.

Pravijo mu mister B. B. Je najbolj spreten košarkar na svetu. Star je samo 22 let, visok pa 195 cm. Ko stopi

v dvorano in dobi žogo v roke, preigrava, v športu pravimo temu dribling, s tako hitrostjo in spretnostjo, kot bi bil stroj z desetimi rokami in elektronskimi možgani. Ko trenira, zadene po stokrat v koš, ne da bi le enkrat zgrešil. Na tekmah od stotih metov jih zadene devetdeset in, ko Bill dobi žogo v roke, nasprotniki kar obupajo, občinstvo pa vpije: »Je že koš!«

Lani je igral v Princetonu v ZDA in njemu na čast se sedaj igrišče imenuje »Bill Bradley«. Ko je začel igrati, je bilo na tekmah 1500 gledalcev. Kmalu je bila pred blagajno tako dolga vrsta, da so morali povečati prostor na 5000 sedežev.

Lani so ga na koncu sezone snubili med profesionalce in mu ponudili 200.000 dolarjev. Odklonil je, ker želi postati univerzitetni profesor za sociologijo in ekonomijo, ne pa košarkarski zvezdnik. Preteklo poletje si je pripravil kovčke in odpotoval v Anglijo na Oxfordsko univerzo.

Vodstvo milanske tovarne mesnih izdelkov Simmenthal je hotelo, da bi njihova ekipa osvojila pokal evropskih prvakov. Povabili so Bradlya in uspelo jim je, da je pogodbo podpisal. Vendar je ta pogodba svojevrstna: Bradley bo nemoteno nadaljeval študij v Oxfordu. Dan pred nastopom za evropski pokal sede v letalo, odigra tekmo in se takoj nato vrne z letalom.

Denar ga ne zanima. Njegov oče je bogat bankir. Ko je bilo Billu 13 let, mu je oče poklonil dvorano za trening in igre. Fant je treniral po sedem do devet ur dnevno. Da bi bolj razvil mišice za odskok, je igral v čevljih s svinčenimi podplati. Zdaj vstane vsako jutro že ob zori. Po zelenih univerzitetnih vrtovih teče kross eno uro, da bi prišel do »sape«. Nato je pet, šest ur sklonjen nad knjigami. Ob petih vstopi v dvorano in požene dvesto — tristokrat žogo v koš.

Odkar igra za Simmenthal, se ta klub ne boji nasprotnikov. Ekipo iz Malinesa je premagal za štirideset točk. Nekoč pa so se te ekipe zelo bali.

V pogodbi s Simmenthalom je postavil pogoj. Organizirati so mu morali vrsto predavanj iz sociologije, filozofije in psihologije, kjer je predaval. Poslušalci so izjavili, da je tudi v tem genij.

Vse kar dobi pri košarki, daruje v dobrodelne namene: za bolnice, za boj proti lakoti. »To kar me zanima, je človek,« je rekel nedavno v intervjuju po televiziji, »in vse, kar človeku lahko koristi. Študiram sociologijo in ekonomijo, da bi lahko koristil bližnjemu. Proučevati hočem težke probleme človeštva in doprinesiti svoj delež k njihovim rešitvam. Zmanjšati trpljenje na svetu in ustvariti pogoje za boljše življenje, to je čudovit ideal, ki mu hočem posvetiti vse svoje življenje. Navduševati navijače športnih aren je sicer lepa stvar, pomeni pa tako malo.«

»Vsaka revolucija se prej ali slej zna, da na križpotju, ki vodi ali v kapitalizem, ali pa v nadaljevanje revolucije.« S temi besedami je Lin Piao, eden nekdanjih petih — ostal je sam — podpredsednikov kitajske komunistične partije, pričel svoj govor na trgu »Modrega miru«. Množica, ki je napolnila trg, da bi pozdravila svojega velikega očeta, Mao Tsetunga, je tedaj izvedela, da se je zaključila večmesečna čistka v najvišjih krogih, ki je med drugimi pometla pekingškega župana Peng Cena, rektorja univerze Lu Pinga, ravnatelja partijske ideološke šole Jang Hsienčena, vrhovnega poveljnika rdeče vojske Lo Juicinga in ministra za kulturo Lu Tingjija. V bitki za nasledstvo je torej zmagal Lin Piao, saj mu je to mesto podelil sam »svetovni prvak v plavanju na dolge razdalje«, veliki — a zdaj zelo šibkega zdravja —, nedosegljivi Mao.

Ime maršala Lin Piao se je pojavilo v zahodnem časopisju v času korejske vojne. Lin Piao je tedaj poveljeval »kitajskim prostovoljcem«, ki so prihiteli na pomoč severnim Korejcem v »sveti« vojni proti »kapitalističnim napadalcem«. V tem času je potrdil svoje velike strateške sposobnosti, po katerih je slovel že iz časa »velikega pohoda«. Vojaško kariero je mladi Lin Piao, prvorojenec tekstilnega industrijca, pričel na akademiji, kjer je strategijo poučeval nič manj kot Čankajšek. Kdaj se je Lin Piao navdušil nad komunizmom nam ni znano, znano pa je, da se je s svojo edinicco po več tednov trajajočem pohodu prebil do rdeče vojske, ki jo je ustanovil osnovnošolski učitelj Mao Tsetung. Vrhovni vodja je takoj spoznal mladeničeve vojaške sposobnosti ter ga imenoval za maršala. Lin Piao se zaupanju ni izneveril. Čeprav je bil sila šibkega zdravja ter je na pohodih zbolel še za jetiko, je bil svoji nalogi vedno kos. Poročila, ki jih je o vojnih podvigih pošiljal na poveljstvo — in v katerih je podčrtal vse napake, ki jih je med operacijami zagrešil — so postala učbenik na vojaških akademijah rdeče vojske.

Po zmagoviti državljanski vojni ga je Mao poslal na zdravljenje v Moskvo, kjer je nad šest mesecev ležal med življenjem in smrtjo. Ko se je vrnil v Peking, je bilo njegovo zdravstveno stanje še vedno precej kočljivo, toda kljub temu je prevzel mesto vojaškega atašeya v Mongoliji. Čeprav ni imel v diplomaciji nobenih izkušenj, so bili njegovi posegi nadvse koristni politiki rdeče Kitajske. Njegovo kasnejše delovanje je na Zahodu kaj malo znano.

V svetovni politiki se je zopet pojavil lansko leto, ko je v zbirki člankov dokazal, da je Mao Tsetungovo doktrino: dežela proti mestom, moč raztegniti v svetovno merilo. Imenovana Maova doktrina zatrjuje, da se revolucija pričena na podeželju, ko kmečki sloji nastopijo proti izkoriščanju meščanov, obkolijo mesto in ga prisilijo k predaji. Lin Piao je leta 1965 izpopolnil te misli in dejal: »Evropa — seveda z Rusijo — je eno samo veliko mesto, isto velja za Severno Ameriko. Azija, Afrika in Južna Amerika pa so podeželje, iz katerih se bo izcimila revolucija. Komunizem se mora polastiti teh celin in jih pripraviti za veliko vojno proti mestom. Mao Tsetung je bil prav gotovo nadvse zadovoljen, da je njegova doktrina prerasla meje — čeprav velike — Kitajske. Istočasno pa se je prepričal, da bo Lin Piao nadaljeval njegovo delo v »korist proletarcev vseh dežel«.

Toda Lin Piao se dobro zaveda, da mora najprej pomesti pred svojim pragom, se iznebiti vseh možnih tekmecev v najvišjih, kakor tudi nižjih plasteh kitajske partije. Pričela se je kulturna revolucija s podivjanji izgredi rdečih stražarjev, partijskih mladincev, ki naj pometejo z vsem, kar diši po kapitalizmu in buržuaziji. »Dnevnik osvobodilne vojske«, ki je v njegovih rokah, iz dneva v dan bobni proti »črvom, ki so se vkoreninili v partijo, da bi Kitajsko spravili zopet v kapitalistični jarem«. Spremeniti je treba delovanje, unetnost in miselnost posameznikov. Vsako delovanje mora biti vstusmerjeno in imeti za cilj: nadaljevanje komunistične revolucije. Toda ministrski predsednik Ču Enlaj, ki ga je Lin Piao izrinil v borbi za nasledstvo, ni istih misli. Čeprav v skrajno zavitih besedah — kar pa je kitajski običaj — kritizira divjanje rdečih stražarjev. Pri tem je naletel na ošombo pri največjem pekinškem dnevniku, ki nagovarja rdeče stražarje, naj bodo pri izvrševanju kulturne revolucije bolj zmerni.

Borba za Maovo nasledstvo morda še ni dokončno zaključena. Prvi round je bil sicer za Lin Piao, toda vprašanje je, ali bo jetični naslednik imel dovolj fizičnih in psihičnih moči, da bo dokončno utrdil svoj položaj, ki mu ga Ču Enlaj polagoma krha.

SAŠA RUDOLF

SLOVENSKE

RADIJSKE ODDAJE

IZ KOELNA

Morda je že kdo izmed naših bravec ujel na valovnih dolžinah: 31 m, 41 m in 49 m moški glas v slovenščini. Priznam, da ga nisem poznal, dokler se ni oglasil letošn'je počitnice v Trstu mladi in živahni napovedovalec sam, ki obenem tudi urejuje te oddaje. Od tedaj naprej zavrtilim včasih kazavec svojega sprejemnika na Koeln — v slovenščini oddaja vsak torek, četrtek in soboto od 16,20 do 16,40.

Pogovarjala sva se z urednikom predvsem o njegovih oddajah. Tri leta so na programu tudi slovenske oddaje. Namenjene so slovenskim delavcem, ki jih je okoli 20.000 v Zvezni republiki Nemčiji. Kot vemo, imajo dovoljen'je domačih oblasti, da so smeli oditi v tujino za delom, čeprav meddržavni odnosi niso urejeni. Vendar niso oddaje zaradi slovenskih delavcev v Nemčiji.

Zanimalo me je, kakaj posveča Zvezna republika Nemčija to pozornost Slovincem.

Urednik oddaj pravi, da zvezna republika Slovence vedno bolj spoznava. Tisti, ki so prišli tja, so marljivi delavci. Pogosto se Slovenci udeležijo razstav in velesejmov v Nemčiji. Njihova organizacija je vzbudila pozornost. Spoznava pa jih Nemčija tudi v Jugoslaviji in ni pretirana sodba, da so pač Slovenci med vsemi narodi tam najbolj napredni in inteligentni, da je tedaj modro za državo najti pot do njih.

Zanimalo me je, kakšna je težnja oddaj. In gost pravi, da predvsem ta, da bi objektivno prikazali življenje v zvezni republiki. Z oddajami bi hoteli popraviti napačno sliko, ki jo nekateri tendenčno ustvarjajo. Zvezna republika se odpira svetu, navezuje stike z vsemi deželami, želi sodelovati na vseh področjih, kulturnih in gospodarskih. Pokazati hoče, mi pravi gost, da gre danes za povsem novo, prenovljeno Nemčijo, ki si nenehno utrjuje demokratsko mesto med državami sveta.

Zvezna republika teži po združitvi na miren način, pravi moj gost, v mednarodnem svetu pa se želi vedno bolj uveljaviti.

Zanima me še, ali imajo drugi narodi več oddaj in ali pričakuje, da bodo tudi slovenske prismožene. Zdi se, da gre danes prizadevanja v tej smeri, da bi slovenske oddaje pomnožili.

Moj gost vidi v radijskih oddajah eno izmed poti, po kateri se tudi Slovenci odpirajo svetu.

j. p.

LEV DETELA

TRAKTAT O PLURALIZMU

Svet so zaobjele spremembe, ki bodo morda prevrednotile naše življenje in mišljenje. Često se govori, da je povojna Evropa pri koncu, da prihaja z uveljavljanjem de Gaullovihi načrtov tudi na političnem področju do tistega HUMANISTIČNEGA sožitja med različnimi ideološkimi sistemi, ki bi mogli utrditi svetovni mir. Del krščanskih mislecev je vzpostavil DIALOG s komunističnim svetom. Prišlo je že do več srečanj med teologi in marksisti. Zdi se, da zlasti nekateri mlajši marksisti žele objektivneje pogledati svetu v oči in se zato ne boje srečati s pogumnimi kristjani, ki bi radi videli pred seboj svet bratstva in ljubezni. Seveda pa ne bo mogoče obstati pri teh pravzaprav idealističnih in v bistvu platoničnih razgovorih neke na robu velikega morja, razgovorih, ki ne obvezujejo nikogar in ki ne morejo razburkati velikega samozadovoljno spečega oceana. Potrebno bi bilo, da bi, zlasti politiki, in predvsem komunistični politiki, uvideli, da ne morejo več dolgo plavati proti toku in posedovati neomejeno despotsko oblast nad širokimi ljudskimi množicami, kontrolirati in cenzurirati svobodo misli in vesti, se vmešavati v dogmatičnimi stališči v kulturno in znanstveno delo, na eni strani govoriti o demokraciji, a na drugi strani na barbarski način preganjati demokratična načela. Za nas vse bi bilo važno vzpostaviti pravilo, da ni nikdo od nas nezmožljiv, da ni nihče od nas v posesti absolutne resnice, ampak da smo vsi le pri delni resnici, da pa več delov delne resnice vsekakor bolje pojasnjuje absolutno resnico. Hkrati je nujno za razvoj sveta, za razvoj človeške kulture in civilizacije, da vsakomur pustijo svobodo lastne misli, udejstvovanja, javnega dela. Zlasti za mogočne narode je že od nekdaj značilna silovita nestrpnost do vsega drugačnega; družba malih narodov sploh ne spoštuje načela drugačnosti. Zato so usode pomembnih pisateljev pri majhnih narodih še posebno krute: je na dnevnem redu prezir, zapostavljanje, politično obrekovanje. Spomnimo se samo na Prešernovo ali Cankarjevo težko usodo — in spomnimo se konec koncev na težko usodo slovenskih pisateljev-emigrantov, od katerih mnogi že nad dvajset let služijo slovenski Muzi, ne da bi domovina vsaj z najskromnejšo besedico omenila njihovo delo, pa naj bo kakršnokoli že. In je res, da se določene Simičeve, Papeževe, Truhlarjeve ali Beličičeve in Vodebove stvari dvigajo nad suho deskripcijo (opisovanje), ki je z redkimi izjemami do danes edina podoba slovenske »umetnosti«, ki tu ni umetnost, zakaj umetnost ni opisovanje, ampak genialen splet strukturalnih umetniških sestavin (ritem, melodija, metafora, simbol, mit, literarna stavba), splet tako imenovane vsebine in oblike, ki ju pa ni mogoče razdružiti, kjer »vsebinas« šele preko OBLIKE (in ne pričevanja, kot bi radi nekateri videli) dobiva svoj umetniški značaj. Sele OBLIKA, vlita v STRUKTURI, ustvarja umetnost.

Toda dialog, ki ne dopušča načela drugačnosti, ne le »socialistične drugačnosti« čes: mi vsi smo za socializem, samo jaz nosim rdečo srajco in Karla Marxa pod pazduho, jaz eksistencialistično brado in jaz svetinjico Matere Božje), ampak sploh politične drugačnosti, zakaj vsakemu objektivnemu človeku je danes že popolnoma jasno, da je socializem utopija, in sicer precej nevarna utopija, ki človeka odvrča od globljih duhovnih

problemov k materialističnemu izživljanju, od krepitve človekove osebnosti k brezkrvnemu stapljanju v nekakšno povprečno in podpovprečno družbenost. Človek je sicer družbeno bitje, vendar njegova resnična družbenost raste šele preko rasti njegove osebnosti, preko uresničevanja samega sebe.

Da bi se razvilo resnično sodelovanje, bodo potrebni temeljitejši strukturalni premiki, temeljitejši rezi s kirurškim nožem. Na eni strani se bo potrebno boriti proti vsem stereotipijam tako na desni kot na levi, na drugi strani pa bo vseeno potrebno jasno podčrtati pravico vsakogar do svoje specifične življenjske poti, to sveto pravico drugačnosti, ki je mnogi, čeprav vzdikajo o »dialogu«, sploh ne razumejo. In prav bo, da se neha govoriti o naprednosti in nenaprednosti, o konici razvoja, prav bo, da se neha poudarjati izredna pomembnost slovenskega trenutnega kulturnega stanja za ves svet, saj je jasno, da je to stanje vezano zgolj na lokalne razmere, v katerih je marsikaj nerazčiščeno, kar je Zapad že davno razčistil, in so zato slovenski in jugoslovanski problem, kolikor z redkimi posamezniki ne prebijajo lokalnega povprečja, za svet sploh nezanimivi.

Znani hrvaški publicist Mihajlo Mihajlov, ki so ga sedaj v Jugoslaviji zaprli, je na Zapadu objavil v zadnjem času dva članka, v katerih je naglasil, da Djilas in nekateri mladi socialistični intelektualci niso proti osnovam jugoslovanske ureditve, da pa so proti vsemu tistem, kar v tej ureditvi ustavlja kolo zgodovine. Nedvomno je v letih narodno-osvobodilne vojne komunistična partija umela tako imenovano vlogo voditelja in elite, to vlogo je še imela tudi v letih obnove in obračuna s kominformom, toda pozneje je njena vloga vedno bolj slabela in plahnela.

Danes se na slovenskem prostoru sproščajo mnoge nove energije. Ni več mogoče računati, da se bo slovenska družba povrnila na staro: vendar je hrati potrebno naglasiti, da vodi pot v bodočnost samo skozi PLURALIZEM. To pa ne bo nekakšen stari pluralizem liberalnega tipa, temveč svojevrsten novi, globlji, višji, strankarsko neopredeljeni pluralizem, avantgarden tudi za Zapad.

Seveda ima Mihajlov prav, ko čuti da je v Jugoslaviji potrebno ustanoviti opozicijsko stranko. Zakaj komunisti sami, bolni zaradi svojih dogmatičnih, okostenelih, muzejskih stalisc, pluralizma ne bodo nikoli vzpostavili. Njim gre le za oblast in imetje, vse drugo je zanje fraza in prazna figa. Pač pa bodo znali izrabiti za politične špekulacije lahkoverneže, ki jim morda skromna obljudjena drobitinica z despotove mize pomeni več kot težki boj za kulturno in politično svobodo.

Pluralizem v svojem pravem pomenu je sveta zadeva: ta pomeni pokop vseh egoizmov, krutosti, barbarstva in popolno razdanje svetu v tistem, kar je v tebi najplemenitejše in najdragocenejše.

Dokler pa so na svetu sile, ki se ozko zapirajo v samega sede, dokler skupine ne priznajo sočloveku svete province drugačnosti, dokler na neutemeljen in površen način sodijo bojevnikom za novi humani svet, je potreben nepopustljiv boj proti vsem stereotipijam in dogmatizmom.

VERONICA DI DESENICE
NELLA LETTERATURA SLOVENA
VERONIKA DESENISKA
V SLOVENSKEM SLOVSTVU

je naslov zanimivi knjigi, s katero je prof. Martin Jevnikar, p. prof. slovenščine na padovanski univerzi, prikazal del slovenske zgodovine, italijanskemu svetu. Knjiga je izšla v zbirki »Biblioteca Sarmatica«, ki se posveča zanimivostim Sarmatskih dežel, kot so nekoč imenovali dežele vzhodne Evrope. Pisec se je v knjigi posvetil književnemu proučevanju zanimivega primera iz zgodovine celjskih grofov in sicer z literarne strani in zbral, kar je našel in o čemer so pisali Slovenci, Nemci in Hrvati. Najnataneje je seveda obdelal slovenske pesnike, pisatelje in dramatik, ki so se ustavili pri tragičnem primeru Veronike Deseniške, nesrečne kneginje, druge Friderikove žene.

V prvem poglavju prof. Jevnikar navaja zgodovinski pregled literature o celjskih grofih. V bibliografskih opombah, ki so sicer bogate, ni omenjena Boga Grafenauerja Zgodovina slovenskega naroda II., ki je izšla lansko leto v Ljubljani, ki mu pač ni mogla dosti povedati o Celjanih.

V drugem poglavju navaja avtor odmeve, ki jih je imela tragična smrt Veronike Deseniške preko meja Slovenije. O Veroniki Deseniški odtodno o Celjskih grofih so pisali nemški, hrvaški, češki in italijanski avtorji

Tretje poglavje študije obravnava prve prijeme, ki jih je imela tragedija Veronike Deseniške v slovenski literaturi.

Naslednja štiri poglavja so posvečena štirim slovenskim avtorjem, ki so pisali o Veroniki Dese-

niški: Josipu Jurčiču, Otonu Župančiču, Antonu Novačanu in Bratku Kreftu

Knjiga se lepo predstavlja tujemu bralcu, ki se bo s pridom seznanil z delom slovenske zgodovine, okolja in zanimivim pojavom, ki je našel tako globok odmev v nemškem in slovenskem slovstvu.

Profesorju Martinu Jevnikarju, dolgoletnemu ravnatelju slovenske nižje srednje šole pri Sv. Jakobu in profesorju na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu ter poverjenemu profesorju za slovenski jezik in književnost na Padovanski univerzi, je treba izreči za to delo vse priznanje. *Marijan Bajc*

IVAN HRIBOVŠEK:
PESEM NAJ ZAPOJEM

Ivan Hribovšek (1923-1945) sodi v tisto vrsto slovenskih pesnikov, katerim ni bilo dano dočakati zrelih let. Tako kot že davno pred njim Murn in Kette in potem Kosovel, je tudi Hribovšek padel na začetku svoje poti, star dvaindvajset let. Toda če ga že hočemo primerjati s kako pesniško usodo, ki mu je zares bližju, potem ga moramo postaviti ob stran le Balantiču. Kakor Balantič, je tudi on padel v zadnji vojni, vj-skujujoč se z njim v istem taboru. S podobno slutnjo smrti kakor Balantič je omahnil nekje na Gorenjskem ali Notranjskem. Od njega ni ostalo nič drugega kakor dva zneska poezij v rokopisu, ki ju je dobra roka obvarovala pred uničenjem.*

Toda čeprav sta življenjski usodi obeh pesnikov tako slični, se njuna pesem v marsičem zelo razlikuje. Medtem ko nam Balantičeva pesem odkriva že močno dozorelega vulkanskega pesnika, se nam Hribovškova pesem predstavlja še nekoli-ko plaha in skromna, čeprav že uglajena in mestoma tudi mladeni-

ško drzna in temperamentna, vendar klasično zadržana kot na primer zadnja pesem Paladi, ki jo je urednik zbirke upravičeno postavil na konec kot epilog vsemu stvarni-



Na sprejemu: Prof. Sah v razgovoru z dr. Rihettijem, tajnikom dež. odbornika Stopperja

tel'skemu opusu in iz katere je tudi vzet verz za naslov zbirke:

*Ali eno, Palas, mi izpolni:
pesem naj zapojem, ki ko v snu
mračno nosim jo v iskanem dnu.
Poilej mirno me za vek prekolni:
za trenutek bil sem kakor bog,
za trenutek v sebi sklenjen krog!*
Hribovšek spada v nesrečno generacijo slovenskih pesnikov, ki jih je »prelom svetov,« tako čudno razmetal in razporedil.« Balantič, Hribovšek, Remic, Brejc, Smit — pesniki



Folklorna skupina Slovenskega kulturnega kluba pleše na Repentabru gorenjski ples



Pevski zbor »Fantje izpod Grmade« pojo na Repentabru

»istega gnezda« so si stopili v nasprotje z orožjem v rokah: Balantiča je usoda uvrstila med vaške straže, Hribovska med domobrance, Remica med četnike, Brejca med partizane, Smiča pa v nemško vojsko.

Ko danes prebiramo prvenec in labodji spev enega izmed njih, doslej skoraj neznanega Ivana Hribovska, ne moremo zatajiti pietete, ki preveva naš spomin na vse, ki jih je „čas“ tako bridko izigral. Zakaj ne more biti dvoma, da so vsi ti, v revoluciji ali v protirevoluciji, izgorevali iz poštenega prepričanja in smo zato dolžni spoštljivega spomina do vseh, spomina, ki gre predvsem mrtvim. Vsak v svojem življenju takrat, toda vsak se je po svoji steni vzpenjal na slovenski Parnas.

Ivan Hribovšek se nam predstavlja kot pesnik po dvajsetih letih. Zdaj vemo, kako resnično globoka je bila njegova slutnja smrti in poveličanja.

Vrba ne umrje, vrba poje.

Morda bomo tudi mi vrbe postali.

* Ivan Hribovšek: Pesem naj zapojem. Izdala in založila Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu l. 1965 kot svoje šestdeseto izdanje. Uredil, uvod in komentar napisal Tine Debeljak. Oprema in lesorezi Jure Vombergar.

M. M.

MOJA GREDICA

je novi učbenik za II. razred ljudskih šol, ki ga je sestavil goriški učitelj Bogomir Lojk. Potrebno knjigo je izdala Državna ustanova za ljudske in šolske knjižnice. Z izdajo te šolske knjige je vsaj deloma zamašena vrzel v pomanjkanju dolge vrste šolskih knjig tako za osnovne kot za srednje šole.

OJ, BOŽIME — slovenske beneške narodne, Birtičeve in druge pesmi. Izdalo prosvetno društvo »Ivan Trinko« v Čedadu, založilo ZTT, tisk »Graphis« Trst. Zbirka teh pesmi je šopek cvetja beneških ljudskih pesmi »beneških avtorjev« in še pesmi drugih avtorjev, ki sodelujejo v znanem ansamblu »Beneški fantje«, ki ga vodi uredilec zbirke Anton Birtič-Mečanac. Zbirka ima 94 pesmi, od katerih jih je 38 ljudskih, ostale pa so Petra Podreke, Ivana Trinka, Izidorja Predana, Antona Birtiča, Staneta Jamnikarja, Franceta Slabeta, Franca Stražarja in Zdravka.

Spremno besedo zbirki je napisal pisatelj France Bevč.



Na sprejemu ob priliki tabora mladine: Preds. dež. zbornice De Rinaldini z županom Dragom Legišo

IZVESTJE DRŽAVNIH SREDNJIH ŠOL S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM V GORICI 1945-1965

Ob dvajsetletnici slovenskih šol na Goriškem so izdali jubilejno številko šolskega izvestja. Uvodno besedo je napisal ravnatelj dr. Michael Rosi. Zgodovino slovenskega šolstva na Goriškem pa nam podaja prof. Bednarik, dr. Rado in sicer od priznanja do pravne ureditve. Slede zapiski prof. Slavka Bratine o posameznih šolah v razdobju 1960-1965. Zgodovino šolskih posloplj v Gorici objavlja prof. Rado Bednarik.

Zaslужnih pokojnikov — profesorjev Mirka Fileja in Josipa Nemca se spominja dr. Kazimir Humar. Prof. Ivo Hrovatin podaja sliko znanstvenih kabinetov, prof. Martin Kranner pa objavlja poročilo o športnem udejstvovanju goriških dijakov.

LETNO POROČILO GLASBENE MATICE V TRSTU 1965-66

Poročilo o delovanju Glasbene matice v Trstu nas seznanja, da je v Trstu v šolskem letu 1965-66 urilo glasbo 61 pripadnikov, nižjo stopnjo 62, srednjo stopnjo 3 učenci, folklorno glasbo pa 59 učencev. Sola Glasbene matice ima še svoje podružnice v Devinu, Nabrežini, Proseku-Kontovelu in v Trebčah. Na Goriškem pa v Doberdolu, Sovodnjah, Štandrežu in Števerjanu. Število učencev in delo šole pričata, da med našo mladino vlada veliko zanimanje za glasbo. M. Š.

Slovenska gimnazija v Celovcu je izdala že devet letnih poročil o svojem življenju in delovanju. Iz poročila izvemo, da je imela letos ta gimnazija 21 učnih moči in 375 učencev. Z uspehom je letos maturiralo 21 dijakov. To je bila že četrta matura. Letno poročilo prinaša v začetku zanimivo kroniko, seznam učencev, nekaj iz življenja šole in dolgo poročilo o uspehu na akademiji, ki jo ta gimnazija prireja leto za letom in je to najbolj obiskana slovenska prireditve v Celovcu, kjer se zbere vsa Koroška. Te akademije so že prava tradicija in je javnost ne more prezreti. Pohvalno se leto za letom o tem nastopu izraža tudi nemško časopisje, ki ne štedi s pohvalami in o vzgojnem pomenu takih nastopov. Poročilo se zaključuje s študijo o obletnici glasbenikov Jakoba Gallusa in Matije Hubada, o katerih piše dr. France Cigan. O prvem slovenskem romanu »Deseti brat« poroča dr. Pavel Zablatnik. Slede še krajši in nič manj zanimivi podatki iz književnosti, o slabih redih, o mladosti, zorjenju in zorenju, o koroških slikarjih in o ekskurzijah. Zanimivo poročilo predstavlja lep doprinos k zgodovini slovenskega šolstva. M. Š.

BOGOSLOVNI VESTNIK, leto 1966 števil. 1-2. Nova števil. je v celoti koncilski — šest daljših razprav uvaja v razumevanje: pastoralne konstitucije o Cerkvah v sodobnem svetu (K. VI. Truhlar), izjave o razmerju Cerkve do nekrščanskih verstev (V. Fajdiga), konstitucije o

Cerkvi (A. Strle), konstitucija o božjem razodetju (J. Aleksič), izjave o krščanski vzgoji (V. Dermota) in odloka o ekumenizmu (V. Grmič). Krajša poročila se dotikajo tudi odloka o službi škofov v Cerkvah in konstitucije o bogoslužju. Predstavljenih je tudi nekaj novejših teoloških knjig.

KONCILSKI DOKUMENTI. Ob koncu junija je izšel nov zvezek koncilskih dokumentov v slovenskem prevodu. Vsebuje odloka o laiškem apostolatu in o družbenih občilih (= tisk, radio, film in televizija) ter izjavo o krščanski vzgoji.

KNJIGA O BARAGI

Meseca decembra je pri znani italijanski založbi Marietti v Torinu izšla obsežna knjiga (344 str.) z naslovom »Una sola cosa è necessaria«, t. j. »Le eno je potrebno« in z lepo barvno naslovno podobo Friderika Baraga. Pisatelj, prof. *Fernando Bea*, namreč v italijanski knjigi podaja življenjepis našega rojaka misijonarja in prvega škofa v Marquettu. Življenjepis je v glavnem podan po Jakličevi knjigi iz l. 1951; uporablja pa tudi izsledke drugih del. zlasti ameriških, na prvem mestu Jožeta Gregoricha iz l. 1932.

Knjigi v italijanščini so napisali zanimive predgovore: vatikanski državni tajnik, kardinal Amleto Cicognani, ljubljanski nadškof dr. Jožef Pogačnik in sedmi Baragov naslednik na škofijskem sedežu v Marquettu škof Thomas L. Nola. L. Š.

Moški zbor iz Gorice na Repentabru. G. Šturm pozdravlja tabor



VPRASANJE LEPEGA JEZIKA

V zadnjem času smo bili priče strašno spakedrane slovenščine v javnih razglasih, na lepkih in letakih, na slavoških in deloma tudi v časopisih. Prišel je trenutek, ko moramo reči vsi, da ne sme več tako naprej. Vsak narod, ki nekaj da nase, skrbi, da je njegov jezik čist in lep. Ne more in ne sme biti nam to vseeno. Z omalovaževanjem slovenščine se je začelo tedaj, ko so nekateri mislili, da slovenščino lahko poučuje v šoli vsak, ki le slovensko govori, čeprav slabo govori. Na različnih uradih so se oglašili ljudje, ki so živeli nekoč kje v Dalmaciji ali nekaj tednov med Slovenci in zatrjevali, da znajo slovenščino.

Povejmo in dopovejmo že, da je naš jezik sicer živ, a da ima svoje zakonitosti in da ima od Trubarja do danes svojo zgodovino in svoj razvoj. Kakor mora biti za vsako stroko strokovnjak, če hoče pravilno odločati, tako morajo biti tudi za jezik strokovnjaki, ko gre za pouk v šolah, posebno v višjih, ko gre za javne razglase, za časopise, za radio itd. Kako to, da zahtevamo povsod strokovnjake, le za jezik je dober vsak šušmar?

Kaj bi rekli Italijani, in to vsak povprečno izobražen Italijan, če bi nekje v tako strahotni italijanščini bral razglas župana, kakor smo ga brali v slovenščini?

Kot narod se predstavljamo tudi v kulturnosti svojega jezika, zato moramo zahtevati, da ta jezik vsi spoštujejo.

D. P., študent

KAJ STE NAREDILI?

Nekoč ste v Mladiki načeli vprašanje narodnostno mešanih zakonov. Tedaj sem se tudi jaz oglasil in za menoj še mnogo drugih. Vsi smo bili v glavnem edini v tem, da je to vprašanje zelo važno. A zdi se mi, da smo ostali vsi nekje na sredi poti. Kaj ste storili Vi in kaj je storil kdo drug, da bi vsaj skušal to vprašanje reševati? To vprašanje ni danes nič manj važno kot je bilo pred letom ali več, ko ste začeli pisati o njem. Morda je celo resnejše. Na Proseku, v Dolini, Nabrežini in drugod. Kaj naj naredimo? S. K.

Vemo, da je vprašanje pereče. Kot revija smo problem načeli. Reševati bi ga morale začeti naše politične, kulturne, verske organizacije s tem, da bi iskali vsi konkretnih rešitev v direktnem stiku z mladimi ljudmi, z razgovori. Priznam, da so bili le krhki začetki. Pišite še in vsi opozarjajmo na to vprašanje, vsak v svojem krogu iščimo izhodov!

Za dobro voljo

»To ne gre, Matija, ni lepo« — svari župnik nekega kmeta.«

»Ko ti je umrla žena, si žaloval en teden, za kravo pa že ves mesec jokaš in obupuješ. Saj vendar veš, da je žena veliko več!«

»Kaj šel!« — pravi kmet. »Odkar mi je umrla žena, so mi ponudili že deset žena. Nobeden pa še ni prišel in rekel: »Matija, hočeš novo kravo?«

* * *

Učiteljica dà sledečo nalogo:

»Peterčku se je na poti v šolo primerila nesreča. Opišite dogodek in povejte, kaj se iz tega dogodka lahko naučimo.«

Eden učencev je takole napisal:

»Peterček je stopal proti šoli. Po nevedoma je položil nogo na bananin olupek. Spodrsnilo se mu je in zlomil si je nogo. Nauk: Otroci, ne hodite v šolo!«

* * *

»Glej, Mihec,« je razlagal oče, »na zemlji živimo zato, da delamo.«

»Če je tako, bom pa mornar,« je rekel Mihec.

* * *

»Res, dragi poslušavci,« je rekel predavatelj, »avtomobili danes dosežejo veliko brzino, še večjo zrakoplovi, a vse to je malenkost v primeri z brzino, ki jo vidimo v naravi. Če pomislimo, da se meteor pómika z brzino deset tisoč kilometrov na uro...«

Glas v dvorani: »Seveda, ampak drsi navzdol...«

»Oprosti, bi mi napravil veliko uslugo?«

»Da, rad.«

»Torej mi menjaj teh deset tisoč lir v tri bankovce po pet tisoč.«

»Hočeš reči v dva po pet tisoč?«

»Ne, ne, kakšno uslugo neki mi potem napraviš!«

* * *

Prostovoljna gasilska četa v nekem mestecu je potrebovala novo brizgalno. Objavila je naslednji razglas:

»Meščani, naši vrli gasilci potrebujejo brizgalno. Apeliramo na velikodušnost prebivavstva tega mesta. Če se ne bo odzvalo, bomo prisiljeni prirediti javen koncert.«

* * *

Stara mama se je prvič peljala z avtomobilom. Brž je opazila, da je vnuk, ki je šofiral, zdaj pa zdaj pomolil roko skozi okence. Rekla je: »Bogo, nikar ne puščaj volana, ti bom že jaz povedala, če bo začelo deževati.«

* * *

Res je — je ugotovil nekdo — delo še ni nikogar ubilo. Toda zakaj bi človek tvegjal, da bo prva žrtev?

* * *

»Ste videli mojega moža? Že eno uro ga iščem.«

»Kaj pa je ena ura! Jaz ga iščem že dvajset let!«

Gospa bi rada, da bi se njen vrtnar oženil. Záme ga pregovarjati:

»Glejte, Francelj, prvi vrtnar na svetu, Adam, je bil tudi poročen. Zakaj si ne bi še vi poiskali družice?«

»Gospa,« je rekel vrtnar, »ali pa veste, da je svoje mesto potem tudi prav kmalu izgubil?«

* * *

Sportna kronika: Osem zasledovavcev se je dalo na dvojce, da bi prej ujeli štiri pobegle.

* * *

»Nekoč sem zašel v puščavi. Bil sem brez hrane in brez vina in že sem mislil, da bom moral umreti.«

»Kaj ni bilo mogoče najti niti kaplje vode?«

»Vode? Kdo pa v takih trenutkih misli na to, da bi se umil!«

* * *

Prodajavec čevljev: »Katero številko imate?«

On: 22673.

* * *

Stara gospa pravi Petru, ki hodi v klasično gimnazijo:

»Imaš prav, fant, da se učiš latinščino. Dandanes ni svet več tako velik kot v mojih časih. Prav lahko boš šel nekega dne tja na počitnice!«

* * *

Nagrade: Prva nagrada: 200.000 lir. Druga nagrada: 100.000. Tretja nagrada: 50.000. Četrta nagrada 25.000. Peta nagrada: dragocen umetniški predmet.

* * *

»Zakaj niste prišli včeraj v službo?«

»Bolan sem bil. Sem mislil, da bom umrl.«

»Kako neki, ko pa sem vas videl za volanom?«

»Mene? ... A, da res, res, šel sem po zdravnika.«

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerzè

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

USTANOVljena LETA 1888

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

CENA 200.- LIR